

Lesník

ČASOPIS ZAMESTNANCOV • LESY Slovenskej republiky, štátny podnik

2020

I.

II.

III.

IV.

V.

VI.

VII.

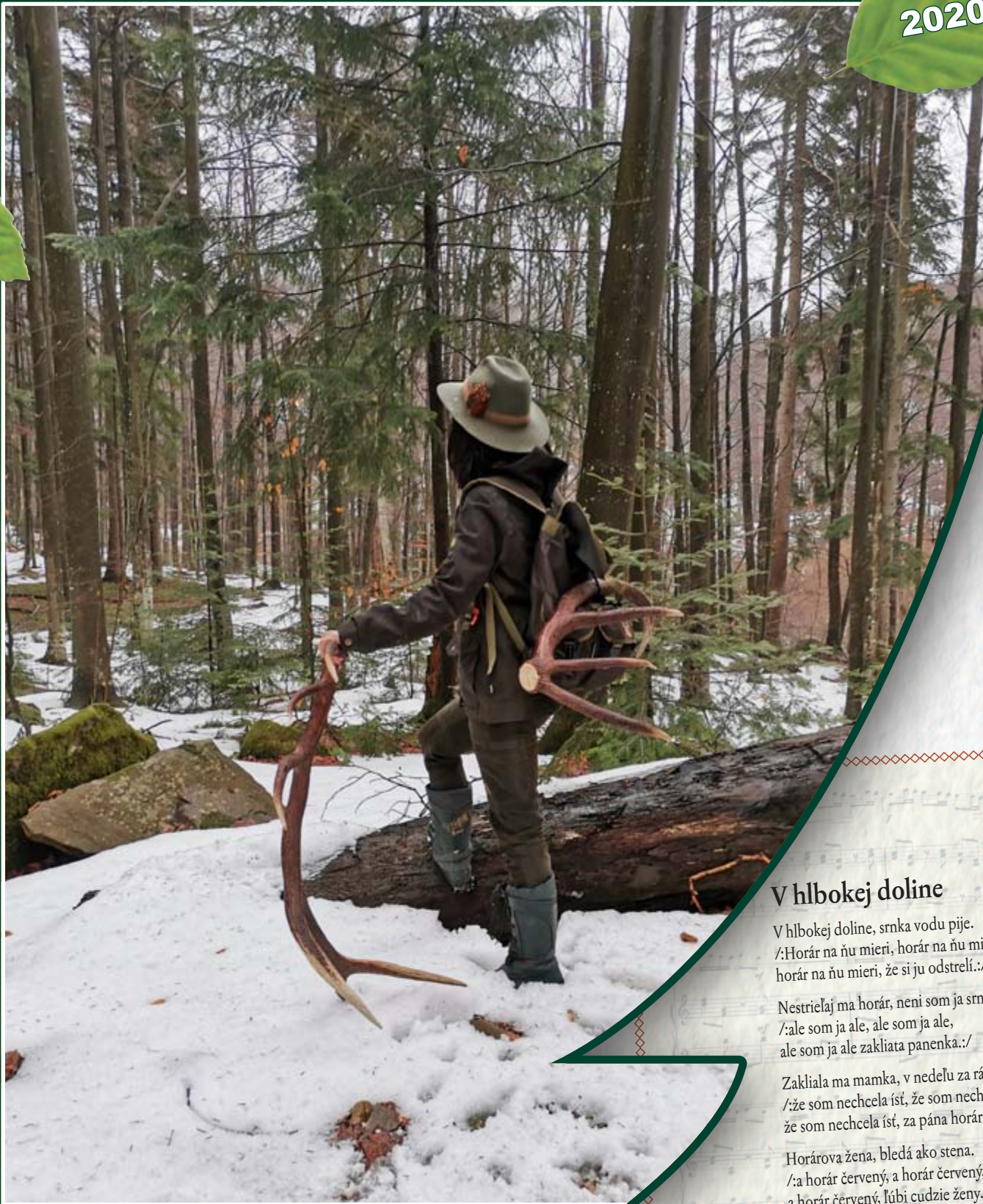
VIII.

IX.

X.

XI.

XII.

V hľbokej doline

V hľbokej doline, srnka vodu pije.
/:Horár na ňu mieri, horár na ňu mieri,
horár na ňu mieri, že si ju odstrelí.:/

Nestrielaj ma horár, neni som ja srnka.
/:ale som ja ale, ale som ja ale,
ale som ja ale zakliata panenka.:/

Zakliala ma mamka, v nedelu za ránska.
/:že som nechcela ísť, že som nechcela ísť,
že som nechcela ísť, za pána horára.:/

Horárova žena, bledá ako stena.
/:a horár červený, a horár červený,
a horár červený, ľúbi cudzie ženy.:/

Horári, horári, zle horárujete.
/:za každou jedličkou, za každou jedličkou,
za každou jedličkou, dievča milujete.:/

Ludia pre lesy, lesy pre ľudí

4. Hospodárenie LESY Slovenskej republiky, š.p., v roku 2019

LESY Slovenskej republiky, štátny podnik, dosiahol k 31.12.2019 výsledok hospodárenia po zdanení + 3.030,03 tis. €, v medziročnom porovnaní je pokles o 2.201,86 tis. €.

6. Ťažká práca v lesoch prináša aj obeť

Pád lavíny v Nízkotatranskej Kulichovej doline spred 64 rokov patrí medzi najtragickejšie v histórii lesníctva na Slovensku.

7. LESY SR pre lesníctvo – duálne vzdelávanie

Do konca júna 2021 bude 15 žiakov v odbore vzdelávania pod názvom „Lesná výroba“ získavať praktické skúsenosti, ktoré im zároveň pomôžu nadobudnúť nižšie odborné vzdelanie.

8. Kone na Orave opäť predvedli, čo dokážu

Na štart 16. ročníka Novotských furmanských dní sa postavilo neuveriteľných 45 koní (29 žrebčov, 13 valachov a tri kobyly).

9. Nová pracovná skupina má pomôcť vyriešiť problém hradných zrúcanín na lesných pozemkoch

Hlavným cieľom pracovnej skupiny je vyriešenie problematiky vlastníctva a stanovenie postupu majetkovoprávneho usporiadania hradných ruín na pozemkoch v správe LESOV SR, š.p., z ktorých mnohé sú národnými kultúrnymi pamiatkami.

10. LESY SKI CUP 2020

Na viacerých tratiach v rámci piatich súťažných pretekov už štvrtého ročníka LESY SKI CUP sa vystriedalo až 1082 súťažiacich. Tento komunikačný projekt si získava viac a viac nových fanúšikov.

11. Európske preteky tentokrát hostilo Poľsko

V dňoch 19.-25. januára 2020 sa v Poľsku uskutočnil 52. ročník európskych lesníckych lyžiarskych pretekov (EFNS), ktorého sa zúčastnilo takmer 670 prívržencov „lesníckeho biatlonu“ z 20 európskych krajín.

11. Ruže v LESOCH

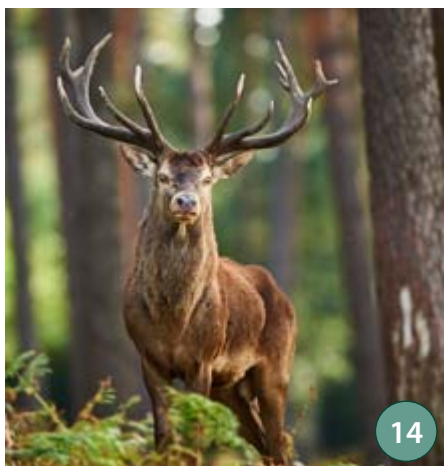
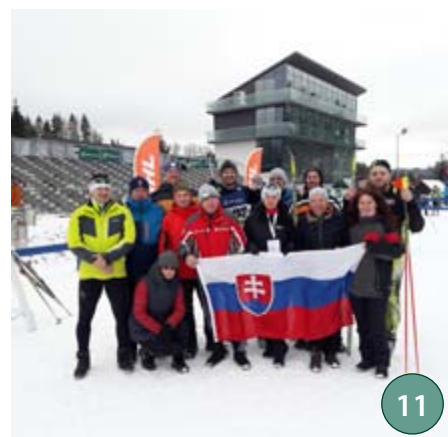
Každý rok ôsmeho marca si lesníci pripomínajú sviatok svojich kolegyň, ktorým vyčaria úsmev na tvárach skutočne najkrajším a vždy originálnym symbolom.

12. Protikorupčná politika

V rámci systému manažerstva proti korupcii SMPK G 010 sa bližšie venujeme procesu oznamovania realizovanej alebo pripravovanej protikorupčnej činnosti ako aj zabezpečenia anonymnosti a ochrany oznamovateľa.

12. LESY SR, š.p. a COVID 19

Vedenie štátneho podniku LESY Slovenskej republiky v spojitosti so šírením sa koronavírusu zabezpečilo svojím zamestnancom ochranné rúška a prijalo viaceré opatrenia.

13. Nájomné

Počítačový program na základe vstupných údajov z PSOL udáva výšku nájomného za hospodárenie na lesných pozemkoch v súlade všeobecne záväznými právnymi predpismi.

13. RYBÁRSTVO, POĽOVNÍCTVO A VČELÁRSTVO Nitra 2020

Ponuku poplatkových poľovníckych zážitkov, i ubytovanie vo viacerých zaujímavých poľovníckych i lesníckych zariadeniach rôzneho charakteru a štandardu prezentoval štátny podnik LESY Slovenskej republiky na predmetnej výstave v dňoch 21.-23.02.2020 na výstaviisku Agrokomplex v Nitre.

14. Kráľ bez koruny

Kto z vás si trúfne vymenovať aspoň osem druhov parohatej raticovej zveri. Že od čísla päť to už ide ťažko, a začíname loviť v pamäti... tak potom aj pre vás sme pripravili tento krátky poľovníctvom nasýtený príspěvok.

18. Tradície ustupujúce klimatickým zmenám

Podľa vedcov je pri aktívnych rašeliniskách najväčším problémom unikajúci horúci vzduch, ktorý obsahuje skleníkové plyny uvoľňované spustošenými rašeliniskami v najbližších desaťročiach.

Redakčná rada

Ing. Jozef Bystriansky
Mgr. Pavel Machava
Ing. Robert Kiš
Ing. František Fodor
Ing. Július Burkovský
Šéfredaktor:
Mgr. Anna Sliacka, PhD. (as)

Stáli prispievatelia:

Ing. Radko Srnka (rs)
Ing. Milota Nádvoříková (mn)
Mgr. Lucia Čekovská
Ing. Zdenko Kováč
Lucia Matejová
Ing. Viliam Stockmann, CSc.
Mgr. Jana Lásková

Grafická úprava:

Ing. Peter Valach

Adresa redakcie:

LESY SR, š. p.
generálne riaditeľstvo
Námestie SNP 8
Banská Bystrica
975 66
anna.sliacka@lesy.sk
+421 918 444 218

Všetci (nielen na Slovensku, ale doslova na celom svete) žijeme v strachu. Tajomný výraz COVID – 19 už každý pozná. Ide o koronavírus, ktorý nám „pricestoval“ z Číny. Má na svedomí stovky tisíc nakazených a už tisícky mŕtvych. Ľudia neumierajú niekde ďaleko, ale veľmi blízko – v Taliansku, či Španielsku – v stovkách denne.

Pomaly zastáva ekonomika. Firmy zatvárajú fabriky, zatvorené sú škôlky a školy. Rušia sa všetky športové podujatia, koncerty, nefungujú kiná. V niektorých krajinách už platia prísne karanténne opatrenia, ktoré ľudí uväznili v ich domovoch.

Situácia je vážna a dotkne sa aj nášho podniku. Tí najväčší odberatelia, ktorí odoberajú viac ako polovicu našej celoročnej produkcie dreva, už ohlásili zastavenie odberu. Nemajú totiž pre svoje výrobky odbyt. Dá sa to pochopiť. Niektorí odberatelia požadujú dočasné zníženie cien. Vedenie o tom s nimi rokuje, lebo ak nám zastane obchod, zdroje sa rýchlo minú a nebude ani na výplatu.

Vedenie štátneho podnik sa preto pripravuje aj na tie najťažšie rozhodnutia. Na dočasné skrátenie pracovného týždňa, či na to, že ostaneme doma. Hoci sú tieto, zatiaľ iba črtajúce sa opatrenia drastické a uberú nám príjmy tak potrebné pre naše rodiny, sú nevyhnutné. V ťažkých časoch sa musíme uskrniť. Poznáme to každý z vlastného gazdovania. Keď je peňazí menej, hľadáme spôsoby ako a kde ušetriť. Niečoho sa nejaký čas musíme vzdať.

Všetci dúfame a veríme, že táto situácia s koronavírusom čoskoro pomíne a všetko sa vráti do starých koľají. Dovtedy to nejakú spolu vydržíme.

Pavel Machava
vedúci odboru komunikácie

20. Významné lesnícke osobnosti a ich jubileá

Doc., Dr. tech., Ing., Alois Jančík – pripomíname si vzácné 120. výročie narodenia vysokoškolského pedagóga a lesníckeho historika, ktorý spracoval životné dielo J.D. Matejovie.

Ing. Miloš Jurkovič – lesnícka osobnosť, významný múzejník a lesnícky bibliograf, od ktorého narodenia tiež uplynulo 120 rokov.

21. Drevené hračky hrali v Lesníckom a drevárskom múzeu svoje „ETUDY“

Výstava Etudy z dreva je interaktívnou výstavou, počas ktorej si jedinečné hračky-prototypy z dielni študentov môžu návštevníci vychutnať všetkými zmyslami.

22. Kto má byť strážcom čistoty lesníckej histórie?

Cisár František vydal nariadenie o zriadení Lesníckeho odboru na Banskej akadémii v roku 1807, Dr. Henricha Davida Wilckensa vymenoval za profesora tohto odboru v roku 1808 a tento až v roku 1809 – z vďaky k cisárovi v deň jeho narodenín – 12.2.1809 uskutočnil prvú prednášku.

21

25

24. Láska na prvý pohľad

Výroba jednej gitary trvá od 100 do 180 hodín čistého času. Závisí to od náročnosti konceptu. V rámci zefektívnenia výroby, výrobcovia realizujú výrobu v malých sériách, čiže tri až šesť kusov naraz.

25. Lesný megafón

Inšpirovali sa v Estónku, aby po ich vzore priniesli pocit zo zosilnených hlasov slovenskej prírody tisíciam zvedavcov a jej milovníkom. Tento unikát máte možnosť otestovať aj vy neďaleko Prešova.

25. Les plný spomienok

Doteraz posledná kniha z tvorby najstaršieho lesného pedagóga na Slovensku, lesníka, milovníka prírody a veľmi aktívneho dôchodcu Ľudovíta Šurinu.

26. Tajnička • Zasmejte sa • Recept

27. Erby s nádychom lesa • Jubilea

27. Včely v modrom

Vidieť ich u nás by bola veľká rarita a iste by to stálo za zápis do entomologických archívov, pretože domovom druhu *Xylocopa caerulea* je Ázia.

28. Poprepletané životy

Kombináciou vrbového prútia a ocele dosahuje Emmy Stothard priam identické kópie zvierat, ktoré ako sama tvrdí, sú inšpirované jej láskou k prírode.

28

Hospodárenie LESY Slovenskej republiky, š.p., v roku 2019

LESY Slovenskej republiky, štátny podnik, dosiahol k 31.12.2019 výsledok hospodárenia po zdanení + 3.030,03 tis. €, v medziročnom porovnaní je pokles o 2.201,86 tis. €.

Aj napriek výraznému medziročnému poklesu tržieb z dôvodu poklesu cien ihličnatého dreva (-12.462,19 tis. €), pri súčasnom náraste priemerného zárobku na jedného zamestnanca o 2,38%, náraste cien dodávateľských prác v ťažbovej činnosti o 3,64%, v pestovnej činnosti v priemere o 12,97%, podnik dosiahol vďaka cieľovým opatreniam v roku 2019 priaznivý výsledok hospodárenia.

Považujem za potrebné upozorniť na zložitú situáciu vzhľadom na nastavenie a schválenie hospodárskeho zámeru na rok 2019. V decembri 2018 bol hospodársky zámer po prerokovaní v dozornej rade predložený zakladateľovi MPRV SR. Sekcia lesného hospodárstva a spracovania dreva MPRV SR návrh koncepcie podniku LESY SR, š.p., pre rok 2019 neschválila a požadovala prepracovanie s nasledovnými pripomienkami: realizovať vyššie zníženie pôrodacej zložky mzdy, zrealizovať

speňaženie dreva, naplánovať očakávaný pokles cien ihličnatého dreva, zrealizovať plán tvorby rezervy na pestovnú činnosť, navýšiť náklady na údržby majetku, realizovať investície s rýchlou návratnosťou, riešiť obmenu zastaralej techniky.

Po absolvovaní dvoch kôl racionalizačných opatrení zo strany odštepných závodov a generálneho riaditeľstva sme navrhli hospodársky zámer podniku pre rok 2019 reálne s predpokladaným poklesom cien ihličnatého dreva a zároveň aj s možným nárastom priemerných zárobkov bez znižovania počtu organizačných jednotiek.

Plánovaný výsledok hospodárenia 40,00 tis. € bol zlepšený o 2.990,03 tis. €. Zlepšenie oproti plánu súvisí s nižším čerpaním nákladov na réžiu, ťažbovú činnosť, čo umožnilo vytvoriť vyššiu rezervu na pestovnú činnosť. Priaznivo na vývoj výsledku hospodárenia vplýval vyšší zisk za predaj majetku, z prenájmu majetku a z poľovníctva.

Celkové náklady boli nižšie oproti plánu o 80,70 tis. €.

Náklady ťažbovej činnosti boli oproti plánu nižšie o 4 010,71 tis. € tis. €. Nevyčerpanie plánovaných nákladov cca vo výške 2 000 tis. € bolo z dôvodu nižšieho objemu ťažby dreva o 22.340 m³ (*hodnotené bez ponechania na pni a samovýroby*) a neplnenia úloh v odvoze dreva. Nečerpanie plánovaných nákladov vo výške 2.010 tis.

€ súviselo s nižším priemerným nákladom na výrobu dreva po odvozné miesto a odvoz dreva.

Skutočné náklady réžie boli nižšie oproti plánu o 2.900,74 tis. €, jedná sa predovšetkým o nevyčerpanie osobných nákladov v súvislosti s nenaplnením plánovaného počtu technicko-hospodárskych zamestnancov o 46, nevyčerpaním nákladov na rekreačné poukazy. Šetrenie bolo aj v oblasti výpočtovej techniky, propagačnej činnosti a nákladov na vzdelávanie.

V nákladoch pestovnej činnosti bolo vyššie čerpanie oproti plánu o +3.477,69 tis. € v súvislosti s vyššou tvorbou rezervy na ochranu lesa vo výške 1.500,00 tis. € a rezervy na výkon prečistky vo výške 1.720,00 tis. €.

Podnik má vytvorené taktiež opravné položky k zásobám výrobkov vo výške 3.057,92 tis. € (rozdiel medzi fázovou cenou a predajnou cenou vlákniny). Použitie uvedených rezerv a opravných položiek pomôže podniku v nastavení hospodárskeho zámeru na rok 2020.

Celkové výnosy boli vyššie oproti plánu o 2.909,33 tis. €, z toho zmena stavu zásob o 3 129,74 tis. €, oproti tomu bol pokles v tržbách za drevo o 4.428,47 tis. € z dôvodu nenaplnenia plánovaného objemu dodávok. V porovnaní ku plánu boli vyššie výnosy v investičnej strojárnskej činnosti OZLT, vnútropodnikových službách, poľovníctve a predaji majetku.

Ťažba dreva bola vykonaná v objeme 4.456.789 m³. V porovnaní ku plánu + 77.825 m³ z dôvodu ponechania dreva na pni. Oproti roku 2018 je pokles o 109.298 m³, z toho pokles ihličnatej ťažby 100.922 m³.

Dodávky dreva boli 4.212.637 m³, v porovnaní ku plánu -114.762 m³ neplnenie bolo v listnatých dodávkach. Priemerné speňaženie ihličnatého dreva bolo 43,27 €/m³ s medziročným poklesom o 5,32 €/m³. Priemerné speňaženie listnatého dreva bolo 54,26 €/m³ s medziročným nárastom o 1,99 €/m³.

Zisk z predaja majetku bol 1.679,88 tis. €, oproti plánu +599,88 tis. €, medziročne vyšší o 552,05 tis. €.

Stav finančných prostriedkov podniku k 31.12.2019 bol 21.346,96 tis. €, s medziročným poklesom o 13.499,35 tis. €. Uvedený vývoj súvisí s poklesom výsledku hospodárenia o 2.705,14 tis. € (pred zdanením), nárastom zásob dreva o 2.730,06 tis. €, poklesom rezerv o 3.753,08 tis. €. Podstatný vplyv na vývoj finančných prostriedkov má skutočnosť, že LESY SR, š.p., realizuje dlhodobovo vyšší objem investícií ako sú zdroje podniku (*odpisy bez majetku obstaraného z eurofondov*). Priemerný ročný objem investícií v období rokov 2016 až 2019 bol 21.690,00 tis. €. To znamená, že ročne boli investície vyššie cca o 7.300 tis. € ako odpisy. Vedenie podniku považovalo za potrebné investovať do zhodnotenia

majetku podniku v oblasti zastaralého strojového parku a taktiež aj do oblasti ciest a budov.

V nadväznosti na stav majetku podniku, vyplynula z inventarizácií v roku 2019 povinnosť tvorby rezerv na demolácie a environmentálne záťaže budov. Uvedená oblasť je predmetom auditu účtovnej závierky. Rozdiel medzi povinnosťou tvorby uvedených rezerv a reálnou tvorbou v roku 2019 je 1.297 tis. €.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti nebolo prípustné tvoriť v roku 2019 iné rezervy, napr. na doplatok mimoriadnej mzdy, ktorá bola vyplatená v súlade s plánom vo výške garantovanej kolektívnou zmluvou. Zámerom vedenia podniku je dosiahnutý zisk z roku 2019 využiť predovšetkým na povinný prídelenie do rezervného fondu a do fondu odmien. V prípade priaznivého hospodárskeho vývoja v roku 2020 je možné zrealizovať z fondu odmien výplatu mimoriadnej mzdy, nakoľko v hospodárskom zámere na rok 2020 je mimoriadna mzda naplánovaná v rámci reálnych možností v nižšom objeme, ako predchádzajúce roky.

Audit účtovnej závierky za rok 2019 bol ukončený 20.02.2020 správou nezávislého audítora. Zo správy vyplýva, že účtovná závierka poskytuje pravdivý a verný obraz finančnej situácie podniku k 31.12.2019 a výsledku hospodárenia za rok 2019 podľa zákona č.431/2002 Z. z. o účtovníctve.

Ing. Dana Kráľová

Ťažká práca v lesoch prináša aj obeť

Hoci sa táto zima až tak bohatou snehovou nádielkou pýšiť nemohla, predsa na jej silu v zimnom období nezabúdame. Jej vyčnievanie dokáže vytrhať stromy aj s koreňmi, nespomalia ju balvany a dokonca sa nezastaví ani pred ľudskými životmi. Navždy ostatne v spomienkach lavína, ktorá udrela o 9:30 presne na Medzinárodný deň žien, ktorý v tom roku oslavoval 46.-krát.

Už je to 64 rokov, čo si lesníci a lesní robotníci chodia pripomenúť jednu z najhroznejších tragédií v lesníckej prevádzke na území Slovenska. Na zrubovú drevenú chatu v Kuličovej doline pri Dolnej Lehote, v ktorej sa nachádzalo devätnásť lesných robotníkov vrátane dvoch kuchárov, sa zosunula lavína. Zachránili sa len traja muži. Deväť obetí bolo z Pohorelej a sedem z Telgártu. Ako uvádzajú kroniky, najstarší bol 52-ročný Jozef Terek a najmladším iba 24-ročný Jozef Birka. Po šestnástich obetiach ostalo osem vdov a pätnásť polosirôt.

„Lavína brala stromy i s koreňmi, vyvrátila 50 rokov starý bukový les a po lesnej chate neostalo ani pamiatky. V mase snehu sa vyše 200 km rýchlosťou do doliny okrem stromov rútili aj skaly. Od miesta odtrhnutia až po čelo mala dĺžku 3,5 km, zasiahla plochu 1,2 milióna m², jej čelo dosahovalo 30-metrovú výšku. Zdevastovala 25 ha lesa. So správou o tomto nešťastí prišiel do najbližšej lesníckej chaty Dve vody ťažko zranený lesný robotník Michal Gálik. Vzhľadom k vtedajším technickým možnostiam záchranné práce prebiehali pomaly a komplikovane. Pomocou lesníckeho psa sa záchranárom podarilo vypátrať a zachrániť Jána Refku a Tomáša Frajtu. Niektoré obeť sa našli po viac ako mesiaci. Poslednú obeť, ženu, našli v blízkosti uvoľneného potoka zakliesnenú medzi stromami 1,5 m pod snehom. Do záchranných prác bolo zapojené vojsko (posádky z Brezna, Banskej Bystrice a Martina), lekári z breznianskej nemocnice, horskí záchranári, hasiči a brigádnic. Na týchto prácach sa podieľalo okolo 3.500 ľudí.

Na štvrtý deň od tragédie sa na breznianskom námestí konal štátny pohreb a smútočná rozlúčka za účasti vládnych predstaviteľov. Rozlúčky sa zúčastnilo asi 15.000 ľudí. Obeť pochovali v Pohorelej a Telgárte v rámci cirkevných obradov.“

Z tragédií sa treba poučiť a pripomínať si ich, pripomínať si to, že nik nie je nesmrteľný a každý je nahraditeľný... Preto opatrnosti nie je nikdy dosť, však to skutočne jediné a najdôležitejšie, čo každý z nás má, je jeden ľudský život.

Protilavínové opatrenia a zákony

Už zákon 166/1960 Zb. zo 17. novembra 1960 o lesoch a lesnom hospodárstve (lesný zákon) v piatej časti pod názvom Členenie, tvorba a pestovanie lesov v §30 ustanovu-

je: „V lesoch účelových sa musí hospodáriť tak, aby les mohol čo najlepšie plniť predovšetkým svoje osobitné poslanie. Osobitný spôsob hospodárenia v účelových lesoch určia lesné hospodárske plány. Ministerstvo poľnohospodárstva, lesného a vodného hospodárstva a v prípadoch určených vykonávacím predpisom krajské národné výbory, prípadne okresné národné výbory môžu vyhlásiť za účelové podľa písmena k) ochranné lesy v oblasti lavín“.

V nie tak dávnej minulosti boli na základe Vyhlášky č. 57/1992 Zb. - vyhláška dnes už neexistujúceho Ministerstva lesného a vodného hospodárstva Slovenskej republiky o podmienkach poskytovania a používania prostriedkov Štátneho fondu zveľaďovania lesa Slovenskej republiky vyčlenené financie na Vykonávanie protilavínových a protieróznych opatrení, vrátane asanácie zosuvných území uvádzané v prílohe č. 3 tejto vyhlášky pod názvom INTENZIFIKÁCIA CELOSPOLOČENSKÝCH FUNKCIÍ LESOV.

Do dnešnej doby môžeme dokladovať, že v roku 2018 z výmery porastovej plochy ochranných lesov (336.522,75 ha), zaberali protilavínové lesy rozlohu 2.573,20 ha, či je to dosť, alebo málo, ukáže až čas a sila prírody, ktorou dokáže udrieť.

Protilavínové opatrenia a časopis Lesník

O protilavínových opatreniach bolo popísané už veľa a lesníci z oblasti výskumu, vedy, školstva a praxe sa zaslúžili nielen o teoretické riešenia a návrhy, ale tiež o ich realizáciu. O prezentáciu protilavínovej problematiky sa celý svoj profesný život snažil aj náš bývalý kolega Ing. Milan Longauer. Veľa

energie obetoval aj príprave viacerých konferencií na tému lavíny, o ktorých pravidelne prispieval do časopisu Lesník.

V predchádzajúcich ročníkoch sa dočítate napr.: „... Je dôležité zvyšovať hornú hranicu lesa na jej prirodzenú úroveň melioračným zalesňovaním s použitím ekologicky vhodných autochtónnych odolných drevín. Medzi dreviny, ktoré je možné použiť pri výsadbe patria *Picea abies*, *Larix decidua*, *Pinus cembra*, *Pinus mugo*, *Juniperus communis*, *Juniperus nana*, *Fagus sylvatica*, *Acer pseudoplatanus*, *Sorbus aucuparia*, *Sorbus aria*, *Betula verrucosa*, *Betula carpatica*, *Salix silesiaca*, *Salix caprea*, *Salix Jacquiana*, *Ribes alpinum*, *Ribes petraeum* a pod.

Lesné porasty musia mať dobrý zdravotný stav, vhodné (zmiešané) druhové zloženie, štruktúru, počet stromov na hektár a vek. Lesný porast plní protilavínovú funkciu len od určitého veku, čo súvisí ako s jeho výškou, tak aj hrúbkou kmeňov atď. Usudzuje sa, že lesný porast plní protilavínovú funkciu optimálne vo veku 20 až 60 rokov. V posledných rokoch bol viackrát zaznamenané aj odtrh lavíny vo vnútri lesného porastu. Bola to u dospelých listnatých drevín (*Fagus sylvatica*, *Carpinus betulus* atď.). Aj z uvedených dôvodov je výber drevín do lavínových území veľmi dôležitý, tieto a mnohé ďalšie informácie týkajúce sa protilavínových opatrení sme Vám priniesli v časopise Lesník ročníku 2006 pod názvom Lesníci, lesy a protilavínová ochrana krajiny od profesora Jakubisa ako aj v článkoch venovaných protilavínovej problematike uverejnených nielen vo februárovom a macovom čísle Lesníka z roku 2019 a i.

-as-

LESY SR pre lesníctvo

Duálne vzdelávanie

Do konca júna 2021 bude 15 žiakov v odbore vzdelávania pod názvom „Lesná výroba“ získavať praktické skúsenosti, ktoré im zároveň pomôžu nadobudnúť nižšie odborné vzdelanie.

„Duálne vzdelávanie je systém odborného vzdelávania a prípravy na výkon povolania, ktorým sa získavajú vedomosti, schopnosti a zručnosti potrebné pre povolanie. Vyznačuje sa najmä úzkym prepojením všeobecného a odborného teoretického vzdelávania v strednej odbornej škole s praktickou prípravou u konkrétneho zamestnávateľa,“ to sú fakty, ktoré sa o duálnom vzdelávaní dozvieme z médií. Všetko by mala zabezpečiť efektívna a predovšetkým účinná spolupráca troch strán – vzdelávacej inštitúcie, zamestnávateľa (spoločnosti), ktorý umožní nadobudnutie odborných zručností a skúseností a žiaka, ktorý je hlavným predmetom tohto projektu.

Predpokladá sa, že do projektu sa zapojí približne 1.450 zamestnávateľov, sedem sta-

vovských a profesijných organizácií v zmysle zákona č. 61/2015 Z.z., ktoré vytvoria spoluprácu s 280 strednými odbornými školami (počet škôl bol stanovený na základe predpokladu a postupného zavádzania špecializácie SOŠ) v rámci všetkých ôsmich vyšších územných celkov.

Duálne vzdelávanie a LESY SR

Štátny podnik LESY Slovenskej republiky podpísal 14. januára 2020 so Strednou odbornou školou lesníckou v Prešove zmluvu o duálnom vzdelávaní. Predmetné vzdelávanie by malo predovšetkým prebiehať na Škôlkarskom stredisku Šariš (OZ Semenoles) v Šarišských Michaľanoch pod odborným vedením hlavného inštruktora Ing. Ivana Varchola. Až dva roky bude 15 žiakov v odbore vzdelávania s názvom Lesná výroba získavať praktické skúsenosti, ktoré im zabezpečia nadobudnúť nižšie odborné vzdelanie.

V čom spočíva duálne vzdelávanie v rámci spolupráce s LESMI SR

Ako uvádza samotný projekt duálneho vzdelávania, základným podkladom odštartovania celého procesu je učebná zmluva. Tú uzavrel štátny podnik LESY SR ako zamestnávateľ s každým žiakom. Zamestnávateľ sa zároveň zaviazal poskytnúť vzdelávacie priestory a tým presunul výučbový proces na spomínané škôlkarské stredisko.

Okrem zabezpečeného pitného režimu a stravovania, ktoré je riešené formou stravných a nápojových lístkov, zamestnávateľ žiakom zabezpečuje osobné ochranné pracovné prostriedky a prispieva na dopravu žiakov na praktické vyučovanie. Zároveň za produktívnu prácu poskytuje odmenu vo výške najmenej 50% minimálnej mzdy.

Štátny podnik LESY Slovenskej republiky po skončení vzdelávania umožní absolventom predmetného vzdelávania zamestnať sa v pestovnej činnosti na škôlkarskom stredisku. Odbor riadenia ľudských zdrojov

Kone na Orave opäť predviedli, čo dokážu

Atraktivnosť tohtoročných Novotských furmanských dní absolvovala „skúšku ohňom“. Na štart sa totiž postavilo neuveriteľných 45 koní (29 žrebcov, 13 valachov a tri kobyly). Dôvodom bola rokmi prevetovaná kvalita a popularnosť tejto akcie na konci fašiangového obdobia na hornej Orave, no v tomto roku k tomu prispelo aj zrušenie pretekov gazdovských koní v neďalekej Terchovej kvôli nevhodným podmienkam pre prípravu snehovej súťažnej trate. No na Orave ani málo snehu nebolo prekážkou realizácie tohto už tradičného podujatia.

Trochu zaskočení síce ostali aj samotní organizátori súťaže - Lesy SR, š.p. - OZ Námestovo, PD Agrovex Novot' a obec Novot', no doteraz úspešne zvládnutých 16 ročníkov (vrátane prvého 0-tého ročníka) tejto akcie im pomohlo v správnom rozhodnutí prijať všetkých záujemcov. Do Novoti prišli nielen naši furmani z rôznych kútov Slovenska, ale aj ich kolegovia zo susedného Poľska a Čiech. Najstarším z nich bol už 77-ročný Ján Šimurda z Mútneho.

Tak, ako bolo kedysi povedané, že dôvodom furmanských dní je zviditeľnenie ťažkej práce a fortieľu ľudí, ktorým učarovala krása, sila a inteligencia koňa. Súhru kočiša s koňom pri svojej ťažkej práci pretekári bravúrne predviedli v troch disciplínach – rýchlosti, zručnosti a sile. Počas celej súťaže a kým diváci čakali na začiatok tretej „kráľovskej“ disciplíny – silový ťah, ktorá je pre lesné ťažné kone najprirodzenejšia, ale súčasne aj fyzicky najnáročnejšia a pre divákov najatraktívnejšia, návštevníkov skvele slovom i hudbou zabával moderátor podujatia Števo Hruštinec.

Tento rok na akciu zavítal aj náš generálny riaditeľ M. Staník, ktorý počas nej zároveň stihol slávnostne podpísať zmluvu medzi LESMI SR, š.p. a Združením obcí hor-

I. Disciplína - rýchlosť

Poradie	Štartovné číslo	Súťažiaci	Meno koňa	Pohlavie koňa	Vek koňa	Vek súťažiaceho	Dosiahnutý čas (mm:ss,0)	Penalizácia (mm:ss,0)	Výsledný čas (mm:ss,0)
1	36	Jozef STRAKULÁK	PEJO	Žrebec	7	33	02:05,5		02:05,55
2	41	Milan ŠEFCÍK	BORIS	Valach	5	35	02:34,2	00:10,0	02:44,23
3	31	Gregor ČAPKA	BOČAN	Valach	10	38	02:49,2		02:49,21

II. Disciplína - zručnosť

Poradie	Štartovné číslo	Súťažiaci	Meno koňa	Pohlavie koňa	Vek koňa	Vek súťažiaceho	Čas (mm:ss,0)
1	1	Milan ŠEFCÍK	DRAGO	Valach	6	35	00:21,60
2	15	Peter FRANCOZ	FIGO	Valach	7	51	00:26,43
3	45	Marek MATUŠISKA	BUBO	Žrebec	3,5	41	00:34,15

III. Disciplína - silová súťaž

Poradie	Štartovné číslo	Súťažiaci	Meno koňa	Pohlavie koňa	Vek koňa	Vek súťažiaceho	Metre	Čas (mm:ss,0)
1	40	Michal RAŠKEVIČ	BELO	Žrebec	7	32	30	00:24,56
2	22	Miroslav ŠULAVA	VILO	Valach	6	48	30	00:27,90
3	18	Michal RAŠKEVIČ	CIGAN	Valach	6	32	30	00:28,28

nej Oravy, týkajúcu sa realizácie cyklotrasy o plánovanej dĺžke takmer 30 km trasovanej zväčša po bývalej trati lesnej železnice.

Svoju prácu na súťaži prezentovali aj množstvo ľudových remeselníkov, nechýbala možnosť previezť sa na psích záprahoch a naši lesní pedagógovia pripravili pre deti viacero súťaží a ukážok práce lesníka.

Novotské furmanské dni sa opäť stali miestom nielen stretnutí, zábavy, ale aj poučenia o tejto ťažkej práci v lese a poukázali na to, že kone v ňom majú stále svoje nezastupiteľné miesto aj dnes.

Ing. Radoslav Ľorko,
OZ Námestovo

Nová pracovná skupina má pomôcť vyriešiť problém hradných zrúcanín na lesných pozemkoch

Na pozemkoch, ktoré obhospodarujú LESY Slovenskej republiky, š.p., sa v súčasnosti nachádza viac ako dvadsať hradných ruín. Pod správu štátneho podniku sa dostali ako súčasť lesných pozemkov, na ktorých sa nachádzajú, počas jeho formovania v priebehu 20. storočia.

Evidovanie hradných zrúcanín len ako súčasťou lesných pozemkov, náročné určovanie skutočného rozsahu hradného areálu, problémy s definovaním hradnej ruiny ako stavby, ale aj obmedzenia vyplývajúce zo zákonov a smerníc týkajúcich sa nakladania s lesným a ostatným majetkom štátu – to všetko predstavuje komplikácie pre obce alebo občianske združenia, ktoré majú záujem podieľať sa na záchrane hradných ruín na pozemkoch v správe štátneho podniku LESY SR. Zmeniť by to mala nedávno sformovaná pracovná skupina.

Súčasťou novovytvorenej medzirezortnej pracovnej skupiny sú zástupcovia všetkých dotknutých subjektov – Ministerstva kultúry SR, Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, štátneho podniku LESY SR, Pamatkového úradu SR a Združenia Zachráňme hrady. Hlavným cieľom pracovnej skupiny je vyriešenie problematiky vlastníctva a stanovenie postupu majetkovopráv-

neho usporiadania hradných ruín na pozemkoch v správe LESOV SR, š.p., z ktorých mnohé sú národnými kultúrnymi pamiatkami.

Na pôde Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR sa v posledných mesiacoch uskutočnilo niekoľko stretnutí pracovnej skupiny, na ktorých sa prediskutovalo a stanovil optimálny postup pre vysporiadanie vlastníctva hradných ruín. Pre otestovanie tohto postupu boli členmi pracovnej skupiny zvolené tri pilotné hradné zrúcaniny. Výsledkom pracovných rokovaní boli tiež konkrétne návrhy na úpravu interných smerníc Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR. Tie by spolu s novelizovaním zákona o lesoch v budúcnosti mali prispieť k zjednodušeniu majetkovoprávneho usporiadania zrúcanín hradov na štátnych lesných pozemkoch.

Mgr. Lucia Čekovská

LESY SKI CUP 2020

Prvý, druhý, tretí a teraz už aj štvrtý ročník Horehronskej ligy v zjazdovom lyžovaní pod názvom LESY SKI CUP 2020 úspešne „dolyžoval“ do finále. Po piatich súťažných kolách boli 1. marca 2020 odmenení na Polomke najlepší z 12 kategórií.

Nedostatok snehu a pomerne vysoké teploty nesignalizovali pre tento ročník nič pozitívne. No nakoniec sa počasie ako tak umúdrilo a pretekári si počas piatich kôl vyskúšali lyžovanie v daždi, snehu, snečných lúčoch, ale aj s vetrom v smere i proti smeru jazdy. Stále narastajúci záujem o tento komunikačný projekt štátneho podniku LESY SR nás prinútil k pár zmenám. Tá prvá súvisela s miestom konania sa prvého preteku, ktorý sme z Čertovice 19.1.2020 presunuli do nového prostredia, a to na svah do Mýta pod Ďumbierom. Ten druhý sa preniesol na Donovaly, kde si 02.02.2020 súťažiaci otestovali lyžovanie za akéhokoľvek počasia. Dnes už môžeme zhodnotiť, že práve tento pretek si vyžiadal mimoriadne úsilie organizátorov a množstvo salmiaku, aby trať spĺňala potreby súťažiacich. Potom sme už všetci boli v očakávaní, či snehové podmienky umožnia odjazdiť pretek 15.2.2020 na Šachtíčkách a ukončiť tohtoročnú sériu 29.2. a 1.3. na Polomke.

Nakoniec všetko dobre dopadlo a 1082 zúčastnených pretekárov sa dočkalo vyhodnotenia sezóny. Kým v kategórii venovanej tým najmenším sa objavili 126 mien, ktoré sa mohli prebojovať medzi top horehronskými nádejami, najviac zastúpená bola skupina predžiakov so 458 pretekármi rozdelenými v štyroch kategóriách. Žiacke kategórie boli zastúpené 257 pretekármi sa len o 16 menej súťažiacich sa objavilo v kategóriách OPEN.

Tak ako po minulé roky aj tentokrát prebiehali preteky podľa súťažného poriadku a podľa pravidiel FIS uverejneného na stránke www.lesycup.sk, kde prebieha aj online registrácia na jednotlivé preteky. Kategórie ostali nezmenené a spolu s menami víťazov si ich môžete prezrieť v tabuľke. Na uvedenej stránke nájdete aj mená tých menej úspeš-

ných pretekárov, výsledky z jednotlivých pretekov i z predchádzajúcich ročníkov, spoločne s fotodokumentáciou.

Záujem o účasť na jednotlivých pretekoch ovplyvnilo počasie, ale tiež ďalšie paralelne prebiehajúce lyžiarske súťaže. Najviac súťažiacich prišlo vyskúšať svah na Mýte pod Ďumbierom, naopak výrazné Daždové preháňky výrazne znížili počet súťažiacich na Donovaloch, kde ich odštartovalo 280, kým na Šachtíčkách sa na štart postavilo 302 súťažiacich a na Polomke v sobotu 313 a v nedeľu 311 pretekárov.

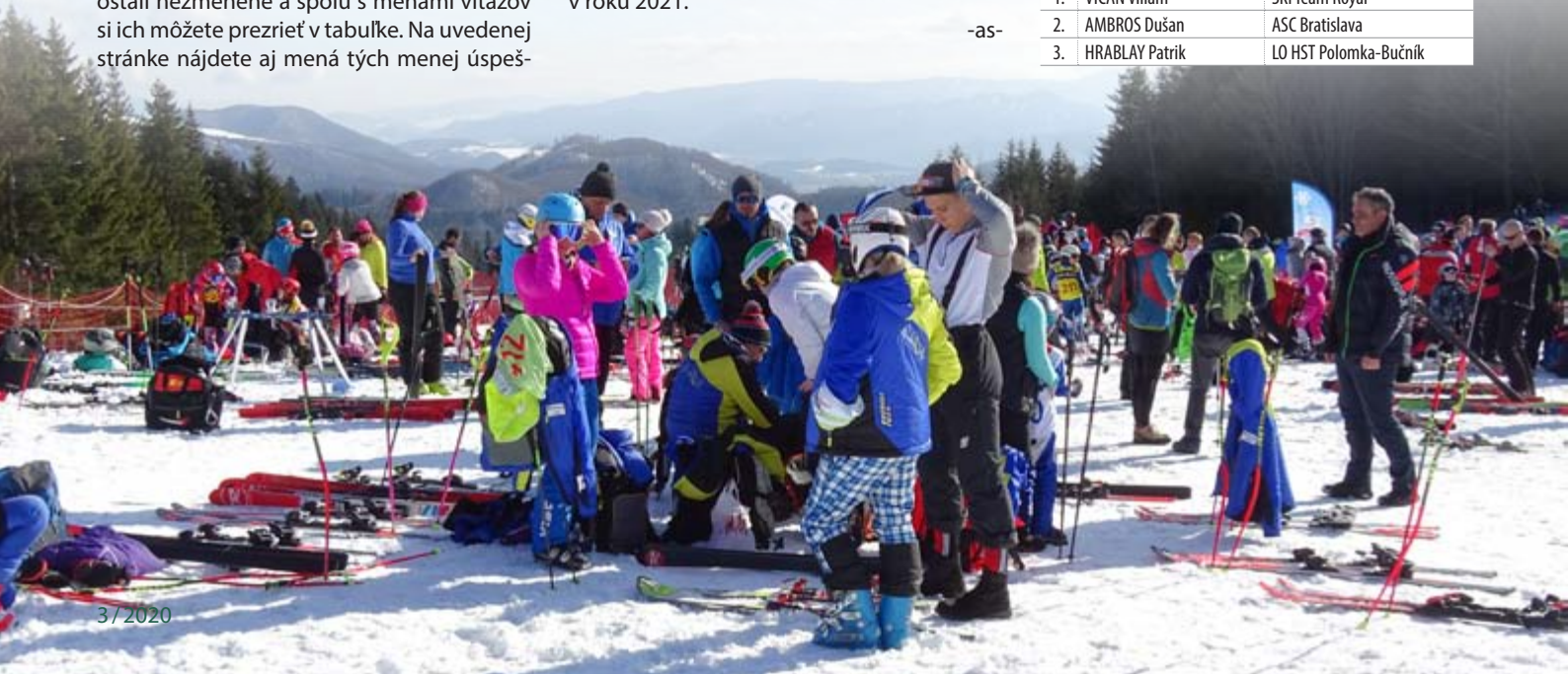
Víťazi sú známi, treba však myslieť na tých, ktorí zabezpečili bezproblémový priebeh štvrtého ročníka a to predovšetkým zástupcom klubov LO Mladost', SKI klub Donovaly, ŠKB Lyžiarik, LO HST Polomka-Bučník ďakujeme za technické zabezpečenie trate a organizácie jednotlivých pretekov, kolegom, ktorí zabezpečovali časomerné služby a operatívne riešili vznikajúce komplikácie, kolegom lesníkom a lesným pedagógom, a hlavne vedeniu štátneho podniku LESY SR za finančnú podporu projektu a tiež všetkým sponzorom.

Výsledky sú nemenné, ale nič predsa nie je stratené. Veď lesy a lyže sú stáročia neodmysliteľnou súčasťou lesníckeho života a prevádzky. A aj preto sa už teraz tešíme na piaty ročník projektu LESY SKI CUP na lyžiarskych svahoch Horehronia a okolia v roku 2021.

-as-

LESY SKI CUP 2020 – konečné poradie

HH Nádeje dievčatá 70 súťažiacich		
1.	SMOLENAKOVA Chantal	ŠSDM
2.	ŠUŠOLIAKOVÁ Andrea	ASC Bratislava
3.	ŠKORŇOVÁ Andrea	SKI Soltýska
HH Nádeje chlapci 56 súťažiacich		
1.	VITEK Matej	SKI TEAM Nová Baňa
2.	BIELIK Šimon	Bielik
3.	HRŇCIAR Maxim	SKI TEAM Nová Baňa
Predžiaci		
Mladšie predžiaci 132 súťažiacich		
1.	CHREMŇKOVÁ Nela	LOPE
2.	HOLIŠÍKOVÁ Zuzana	Deti v pohybe
3.	DUHANOVA Lea	SKI CLUB Brezno
Mladší predžiaci 153 súťažiacich		
1.	MAGDOLEN Matej	LOPE
2.	GRYGERA Michal	ASC Bratislava
3.	BELLER Boris	LK Valčianska Dolina
Staršie predžiaci 91 súťažiacich		
1.	HLADKÁ Lucia	SKI TEAM Martinské Hole
2.	KRCHOVÁ Adela	SKI TEAM Martinské Hole
3.	MIKSOVÁ Paula	ŠK SPORT GARANT o.z.
Starší predžiaci 82 súťažiacich		
1.	PISARČÍK Michal	ŠK Kubínska Hoľa
2.	FORGÁČ Andrej	SKI TEAM Martinské Hole
3.	STRELKA Šimon	SK Valčianska dolina
Žiaci		
Mladšie žiacky 90 súťažiacich		
1.	LIBANTOVÁ Sarah	Ski klub Donovaly
2.	HANULOVÁ Simona	ŠK KARTIK BANSKÁ BYSTRICA
3.	KURRAYOVÁ Erna	ŠK KARTIK BANSKÁ BYSTRICA
Mladší žiaci 65 súťažiacich		
1.	KRAJČOVIČ Lucas	ŠK KARTIK BANSKÁ BYSTRICA
2.	MEČIAR Samuel	SKI Team Ždiar
3.	HOGH Sebastián	ŠK KARTIK BANSKÁ BYSTRICA
Staršie žiacky 59 súťažiacich		
1.	MAKÓNI Sára	ŠK KARTIK BANSKÁ BYSTRICA
2.	LOVIČOVÁ Lucia	ŠK KARTIK BANSKÁ BYSTRICA
3.	KOLORÉDYOVÁ Nela	Ski klub Donovaly
Starší žiaci 46 súťažiacich		
1.	MICHALKA Martin	SKI Team Ždiar
2.	VOLKO Jáchym	ŠK KARTIK BANSKÁ BYSTRICA
3.	LUPTÁK Dominik	ŠK KARTIK BANSKÁ BYSTRICA
Dospelí		
Open Ženy 72 súťažiacich		
1.	PREČUCHOVÁ Alexandra	SKI CLUB Brezno
2.	BOBÁKOVÁ Dominika	ŠK KARTIK BANSKÁ BYSTRICA
3.	PLACHYOVÁ Zuzana	SKI TEAM Nová Baňa
Open Muži 169 súťažiacich		
1.	VIČAN Viliam	SKI Team Royal
2.	AMBROS Dušan	ASC Bratislava
3.	HRABLAY Patrik	LO HST Polomka-Bučník

Európske preteky tentokrát hostilo Poľsko

V dňoch 19.-25. januára 2020 sa v Poľsku uskutočnil 52. ročník európskych lesníckych lyžiarskych pretekov (EFNS).

Na tomto podujatí sa zúčastnilo takmer 670 prívržencov „lesníckeho biatlonu“ z 20 európskych krajín. Preteky sa uskutočnili v športovom areáli Duszniki-Zdrój, ktorý zvyčajne poskytuje ideálne podmienky pre beh na lyžiach, aj keď túto sezónu bolo snehu menej ako po iné roky, organizátori športovcom pripravili pekný dva kilometre dlhý okruh.

Súťažilo sa v dvoch individuálnych disciplínach (voľná technika a klasická technika) a jednej kolektívnej disciplíne (preteky štafiet).

Okrem toho organizátori pripravili zaujímavý sprievodný program, kultúrne a od-

borné exkurzie, zaujímavú prezentáciu o manažmente lesov v Poľsku, klavírny koncert Frederica Chopina, aby účastníci podujatia spoznali aj krajinu a jej kultúru.

Na podujatí sa zúčastnila aj slovenská výprava, ktorej súčasťou boli zamestnanci štátneho podniku LESY SR a tiež aj naši dôchodcovia, Jozefína Kučeríková, Dušan Gerek a Oto Janigloš.

Účastníci pretekov by sa chceli touto cestou poďakovať vedeniu podniku za možnosť zúčastniť sa tohto medzinárodného lesníckeho podujatia.

Výsledkové listiny a fotografie z jednotlivých pretekov sú zverejnené na stránke www.efns.eu.

Marcela Mojžišová, odbor IKT

22.1.2020 Preteky jednotlivcov voľnou technikou - 407 pretekárov

- 5. miesto Kučeríková Jozefína (kategória W61, 4km)
- 25. miesto Karnová Renata (kategória W51, 4km)
- 14. miesto Mojžišová Marcela (kategória W41, 4km)
- 12. miesto Gerek Dušan (kategória M61, 8km)
- 57. miesto Janigloš Oto (kategória M61, 8km)
- 28. miesto Lonský Ľuboš (kategória M51, 8km)
- 33. miesto Vajcík Ladislav (kategória M41, 8km)
- 12. miesto Kováčik Martin (kategória M19, 8km)
- 16. miesto Marčok Michal (kategória M19, 8km)
- 21. miesto Vajduliak Tomáš (kategória M19, 8km)

23.1.2020 Preteky jednotlivcov klasickou technikou - 574 pretekárov

- 9. miesto Kučeríková Jozefína (kategória W61, 4km)
- 20. miesto Mojžišová Marcela (kategória W41, 4km)
- 21. miesto Lonský Ľuboš (kategória M51, 8km)
- 12. miesto Marčok Michal (kategória M19, 8km)

24.1.2020 Preteky štafiet (ženy 2x2km, muži 3x2km) – štartovalo 32 ženských a 99 mužských štafiet

- 18. miesto Slovakia – LESY SR (Kučeríková, Mojžišová, Karnová) – W-under 50
- 10. miesto Slowakei (Fabian, Lonský, Rusnák, Gerek) – M-over 50
- 21. miesto Slovakia Young (Marčok, Bátor, Marko, Kováčik) – M-under 50
- 41. miesto International team (Niemi, Boda, Vajcík, Vajduliak) – M-under 50

Ruže v lesoch

„Hovorí sa, že kam čert nemôže, pošle ženu.“ Lesnícky stav sa dlho bránil prítomnosti žien v radoch lesníkov. Nie je to vôbec nová informácia, keď si napíšeme, že ženy v začiatkoch lesníckeho školstva úplne absentovali, a to nielen v pedagogickom zbere, ale tiež v radoch študentov.

Dnes je tomu však inak, aj keď ešte kde tu zaznie staré známe, že žena, koza a breza do lesa nepatria. Možno už čoskoro budú ženy v lesnom hospodárstve tvoriť tú jemnejšiu a krajšiu polovicu zamestnancov. No to prinesie až budúcnosť.

Isté je však, že lesníci si vedia tradície, svoje kolegyne a ich sviatky patrične uctiť. Inak tomu nebolo ani 8. marca. Rovnako ako každý predchádzajúci rok v LESOCH rozkvitli ruže, ktorými si muži už po 110.-krát pripomínajú korene rovnoprávnosti žien v spoločnosti.

Všetkým prajeme krásne MDŽ.
kolegovia lesníci

System manažérstva proti korupcii

SMPK G 010

Postup oznamovania korupcie, zárukách dôvernosti a ochrany totožnosti oznamovateľov

Milí kolegovia, v tomto čísle časopisu Lesník Vám opäť bližšie predstavíme ďalšiu časť príručky systému manažérstva proti korupcii (SMPK) štátneho podniku LESY SR, tentokrát venovanú oznamovaniu korupcie a ochrane oznamovateľov.

Po úvodných ustanoveniach a vymedzení pojmov smernica SMPK G 010 uvádza, že každý zamestnanec štátneho podniku LESY SR, ktorý má vedomosť o tom, že bol, je alebo bude spáchaný nejaký trestný čin korupcie, má povinnosť to oznámiť. Túto možnosť majú aj obchodní partneri a tretie strany. Oznámenia vybavuje predstaviteľ pre dohľad nad dodržiavaním protikorupčných predpisov a pravidiel (PPK), vedúci odboru kontroly, prípadne ďalšie osoby, ktorých účasť bola nevyhnutná. Podnik musí s oznámeniami zaobchádzať ako s dôvernými informáciami a chrániť tak totožnosť oznamovateľa a osôb spomínaných v oznámení. V podniku musia byť zároveň vytvorené podmienky aj pre anonymné nahlasovanie korupcie. Všetci zamestnanci musia byť oboznámení s postupom oznamovania korupcie a v prípade, že čelia obavám z korupcie alebo korupčnej situácii, môžu využiť poradenstvo od PPK.

So zásadami oznamovania korupcie v prostredí LESY SR musia byť v etape kontraktácie oboznámení aj obchodní partneri, za čo je zodpovedný obchodný riaditeľ, riaditeľ OZ a vedúci právneho odboru.

Všetky oznámenia o korupcii je potrebné doručiť PPK, ktorý ich zaeviduje v súlade s registratúrnym poriadkom. Oznamovateľ môže oznámenie podať písomne, ústne, anonymne i neanonymne. Pokiaľ ide o neanonymné oznámenie, PPK je povinný potvrdiť oznamovateľovi prijatie oznámenia do troch pracovných dní od doručenia.

PPK je povinný prijať každé oznámenie. Pri nejasných alebo neúplných neanonymných oznámeniach musí ihneď vyzvať oznamovateľa na doplnenie informácií v lehote maximálne 14 pracovných dní. Oznámenie musí PPK preveriť v lehote 21 dní od prijatia, lehota sa dá predĺžiť najviac o ďalších 14 dní. Pokiaľ je oznámenie neanonymné, PPK musí písomne do 10 dní od preskúmania oznámiť výsledok oznamovateľovi.

PPK po zaevidovaní oznámenie preskúma, pričom zaznamenáva: osobu, ktorá oznámenie preveruje, identifikačné číslo oznámenia, dátum a spôsob doručenia oznámenia,

meno a adresu oznamovateľa (prípadne sa uvedie, že ide o anonymné oznámenie), predmet oznámenia a zamestnanca, voči ktorému oznámenie smeruje, posúdenie obsahu oznámenia, dátum vyhotovenia záznamu a podpis zodpovednej osoby.

V prípade, že výsledok preskúmania oznámenia nasvedčuje spáchaniu trestných činov korupcie, musí PPK tento výsledok postúpiť orgánom činným v trestnom konaní. Ak oznámenie nesúvisí s korupciou, ale s porušením platných predpisov a noriem, PPK oznámenie postúpi vedúcemu odboru kontroly. Výsledok preskúmania oznámenia musí PPK bezodkladne písomne oznámiť generálnemu riaditeľovi podniku.

Všetky zodpovedné osoby, ktoré pracujú s oznámením o korupcii, sú povinné zachovať mlčanlivosť o totožnosti oznamovateľa. Pri spracúvaní osobných údajov uvedených v oznámení sú taktiež povinné dodržiavať všetky platné zákony a nariadenia o ochrane osobných údajov. Osobné údaje oznamovateľa korupcie môžu byť zverejnené alebo poskytnuté iným osobám, len ak na to oznamovateľ poskytne svoj písomný súhlas.

Mgr. Lucia Čekovská

LESY SR, š.p. a COVID 19

Vedenie štátneho podniku LESY Slovenskej republiky v spojitosti so šírením sa koronavírusu umožnilo v zmysle § 52 Zákonníka práce od 11.3.2020 svojím zamestnancom domácku prácu (PR-GR č. 2020/3 Predpoklady a zásady vykonávania mimoriadnej domáckej práce a telepráce).

Príkazným listom generálneho riaditeľa (PL-GR č 2020/2) z dňa 10.3.2020 boli zamestnancom štátneho podniku LESY SR zakázané:

- Zahrančinné pracovné cesty
- Účasť na školeniach, konferenciách, seminároch, rekondičných pobytoch a športových podujatiach ...
- Realizácie tuzemských pracovných ciest, s výnimkou nevyhnutných pracovných

ciest vedúcich zamestnancov a zamestnancov vykonávajúcich bezodkladnú kontrolnú činnosť.

Uvedeným príkazným listom boli zamestnancom štátneho podniku tiež prikázané:

- Prednostné využívanie elektronickej komunikácie s kolegami i obchodnými partnermi
- Dodržiavanie hygienických opatrení
- Nahlásenie akéhokoľvek kontaktu s osobou prichádzajúcou z rizikových krajín v súvislosti s výskytom koronavírusu v období uvedenom v príkaznom liste.

Od 13.3.2020 bol umožnený vstup do budov v správe štátneho podniku LESY SR len zamestnancom štátneho podniku.

Dodržiavajte hygienické pravidlá v maximálnej možnej miere, chráňte seba i ostatných!

1. Časté a dôkladné umývanie rúk.
2. Nosenie rúška.
3. Používanie jednorazových papierových vreckoviek, ktoré po použití zahodíte do koša.
4. Vyhybanie sa blízkeho kontaktu ľuďom s príznakmi nádchy alebo chrípky, dodržiavanie minimálne metrovej vzdialenosti od každého, kto kýcha alebo kašle.
5. Vyhybanie sa miestam s vyššou koncentráciou ľudí.
6. Pravidelná dezinfekcia povrchov, pracovných plôch a pomôcok v domácnosti i na pracovisku.

Seriál | Čo nám prinesie PSPD | Nájomné

V tomto roku sme v podniku LESY SR začali so zavádzaním systému Priebežného systému sledovania dreva (známy pod skratkou PSPD). Tento systém budem mať veľa rôznych funkcií. Postupne Vám ich predstavíme. Dnes bude reč o výpočte nájomného za lesné pozemky.

Zákon č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku s účinnosťou od 1.7.2019 ustanovil, že nájomné za nájom vzniknutý podľa tohto zákona sa bude počítať podľa osobitného predpisu. Tým sa stala s účinnosťou od 1.8.2019 Vyhláška MPRV SR č. 207/2019 Z.z. ktorou sa ustanovuje spôsob určenia výšky nájomného k lesným pozemkom za hospodárenie v lesoch.

Zákon č. 326/2005 Z.z. o lesoch s účinnosťou od 1.7.2019 ustanovil, že výška nájomného za nájom lesných pozemkov vo vlastníctve SR a neznámych vlastníkov odovzdaných v ucelenej časti inému obhospodarovateľovi nesmie byť nižšia ako vypočítaný podľa osobitného predpisu, ktorým je citovaná vyhláška.

Do výpočtu vstupujú údaje z PSL, na základe ktorých sa vyberajú z tabuliek vyhlášky údaje o dosiahnuteľnom výnose, ktoré po pre násobení príslušajúcimi koeficientami ustanovia výšku nájomného za hospodárenie na lesných pozemkoch.

Pre LESY SR, š.p. bolo nevyhnutné, aby bol na tento účel vyvinutý počítačový program. Ten na základe vstupných údajov PSL prevzatých z databázy WebLES

vypočíta výšku nájomného za konkrétne lesné pozemky. Program by mal ďalej byť použiteľný na kontrolu správnosti vypočítaného nájomného iným subjektom, pri dodaní údajov PSL z externého zdroja.

Uvedený program tiež vypočíta potenciálnu možnú potrebu prostriedkov podľa jednotlivých OZ, keby sa nájomné za nájom vzniknutý zo zákona mal vyplatiť všetkým známym vlastníkom. A nakoniec program bude počítať výšku nájomného za nájom vzniknutý zo zákona pri odovzdávaní lesných pozemkov vlastníkom.

Toto všetko bude zahrnuté v jednom z modulov PSPD.

Ing. Ján Bobro

RYBÁRSTVO, POĽOVNÍCTVO A VČELÁRSTVO NITRA 2020

LESY Slovenskej republiky, štátny podnik sa v dňoch 21.-23.02.2020 zúčastnil výstavy RYBÁRSTVO, POĽOVNÍCTVO A VČELÁRSTVO v Nitre. Na výstave sa štátny podnik predstavil v očiach návštevníkov ako najväčší partner pre poľovačky na Slovensku, kde okrem poplatkového lovu ponúkal i ubytovanie v horách Slovenska. Na výstave boli vystavené špičkové poľovnícke trofeje z poslednej poľovníckej sezóny z odštepných závodov Topoľčianky (jeleň, muflón), Rimavská Sobota (daniely) a Kriváň (jeleň).

Štátny podnik sa zároveň prezentoval i svojimi mäsovými výrobkami a to šunkou, salámou a klobásou z jelenieho mäsa, ako jednou z najkvalitnejších potravín, ktoré nám príroda poskytuje. V rámci predaja si mohli návštevníci zakúpiť i kvalitné vína z topoľčianskych viníc pod patronátom OZ Topoľčianky a sušené šípky z produkcie Semenolesu v Liptovskom Hrádku.

Ako každoročne výstava bola na vysokej úrovni, čo dokazuje i záujem návštevníkov o ponúkané služby a výrobky, ktoré štátny podnik ponúka.

Ing. Patrik Michal, referent poľovníctva

Neskoré zimné a skoré jaré mesiace sú v poľovníctve vnímané ako obdobie, keď jelene, ako naša najvýznamnejšia parohatá zver, zhadzujú svoju okrasu. Parožia, ktoré v konečnej podobe hrdo nosili na hlave viac ako šesť mesiacov. Súčasná situácia na trhu s parohovinou z nej robí výhodnú a ľahko obchodovateľnú komoditu. Pre mnohých sa stáva významným zdrojom príjmu, aj za cenu, že je to z ich pohľadu výlučne nelegálna aktivita. Často sa pritom jedná o vzorne organi-

zované skupiny. Pôsobenie zberačov zhodov sa p s využívaním motorových vozidiel a umelých sv extrémne stresujúco. Užívateľia revírov sa práve v aby zver vysilená po zime bola v čo najlepšom st jednom prípade spôsobuje úhyny z vysilenia.

Sob polárny (*Rangifer tarandus*) (synonymum sob arktický) v Severnej Amerike nazývaný aj Caribou. Hmotnosť ♂ 160-200 (300)kg, ♀ 80-120 kg. Vyskytuje sa v subpolárnych až polárnych častiach severnej pologule. Parožia majú obe pohlavia s výnimkou niektorých poddruhov severoamerických sobov, u samíc je výrazne menšie. Časť populácie sobov je domestikovaných. Samce zhadzujú parožia už začiatkom decembra do februára, samice až po pôrode.

Jeleň americký (*Cervus canadensis*) (synonymum jeleň wapiti, vapiti), vyskytuje sa v Severnej Amerike. Hmotnosť ♂ 300-340 kg, ♀ 220-240 kg. Spolu s jeleňmi maral bolo kniežaťom Hohenlohem dovezených do oblasti Tatranskej Javoriny 11 jeleňov wapiti. Parožia zhadzujú koncom marca.

Jeleň bieloustý (synonymum: jeleň dza z vysokých polbetu v Číne. Je to š jeleňa, ktorý obýva okraje lesov a horských tibetských dr žije najvyššie, vo do 5100 m. Hmotnosť ♂ 90-160 kg. Aktuálne v ZOO B

Jeleň maral (*Cervus elaphus sibiricus*) (synonymum jeleň kaukazský) je sibírskou rasou nášho jeleňa. Nazývaný je aj sibírsky vapiti. Vyskytuje sa od jazera Bajkal po pohoria Altaj a Ťan-šan. Hmotnosť samcov býva až do 350 kg. V rokoch 1898 až 1906 bolo do oblasti Tatranskej Javoriny kniežaťom Hohenlohem dovezených celkovo 49 kusov a taktiež niekoľko kusov do obory v Topoľčiankach v rokoch 1906-1907. Parožia zhadzujú podobne ako naše jelene - od februára do mája. Typická je nerozdelená vlčia vetva, za ktorou sa parožia zalamuje dozadu a spravidla nie je ukončené korunou.

Jeleň milu (*Elaphurus davidianus*) (synonymum: jeleň Dávidov), je vzácny druh jeleňa. Je to čínsky endemický druh. Stratou prostredia a intenzívnym lovom bol dohnaný na pokraj vyhynutia. Hmotnosť 135-200 kg. V súčasnosti ho môžeme vidieť napr. v ZOO Brno.

Jeleň lesný (Cervus elaphus) sa vyskytujú dva poddruhy: jeleň lesný karpatský (Cervus elaphus taurus) a jeleň lesný (Cervus elaphus elaphus). Poddruhy sú schopné úspešne krížiť. Jeleň takmer v celej Európe medzi Marokom a T... robí jediný druh jeleňa. Celkovo je identifikovaných rás jeleňa 1... bol neskôr rozšírený do sveta ako do Austrálie alebo do Argentíny. Hmotnosť ♂ 240 kg, ♀ 120-170 kg. Parožia zhadzujú od februára.

Íde o korunu

presúva na neskoré nočné až skoré ranné hodiny. Netelných zdrojov. Na zver pôsobí takáto činnosť v tomto období snažia udržať v revíroch klud tak, ako ve. Neustále preháňanie zberačmi zhodov v ne-

ak patríte k hľadačom zhodov je treba mať na pamäti, že nájdené zhody sú majetkom užívateľa poľovného revíru a bez jeho súhlasu (povolenia) je táto činnosť nelegálna.

Keďže okrem nám známych jeleňov zhadzujú parožie aj ostatní príslušníci čeľade jeleňovitých. Pre tých, ktorí by chceli mať doma kompletnú zbierku zhodov, prinášame prehľad o zástupcoch jeleňovitých.

Cervus albirostris (Thoroldov), pochádza z východného Tíbetu, špecializovaný druh na náhorné plošiny, horské lúky. Zo všetkých druhov jeleňovitých najvyšších od 3500 m n. m. Hmotnosť ♂ 180-230 kg, ♀ 100-150 kg. Často je chovaný aj v zajatí.

Jeleň sika (*Cervus nippon*) má viacero poddruhov, medzi najznámejšie patria Jeleň sika japonský (*Cervus nippon nippon*), Jeleň sika Dybowského (*Cervus nippon dybowskii*), Jeleň sika vietnamský (*Cervus nippon pseudaxis*), Jeleň sika tchajwanský (*Cervus nippon taioanus*).

Pochádza z východu ázijského kontinentu z Mandžuska, Japonska, Thajska, Vietnamu, Kórei. Hmotnosť ♂ 70-110 kg, ♀ 45-50 kg. Vo voľnej prírode sa vyskytuje aj v Českej republike. Parožie dosahuje najčastejšie stupeň osmoráka. Nežiaduce je predovšetkým kríženie siky s jeleňom lesným, ku ktorému dochádza v oborách i vo voľnej prírode, pričom kríženci sú plodní.

Jelene rodu Sambar.

Patria sem **Sambar škvrnitý** (*Rusa alfredi*), **Sambar luzonský** (*Rusa marianna*), **Sambar ostrovový** (*Rusa timorensis*), **Sambar indický** (*Rusa unicorn*). Vyskytuje sa predovšetkým v oblasti juhovýchodnej Ázie a Indického subkontinentu. Hmotnosť 25-80 kg. Parožie dosahuje najčastejšie stupeň šestoráka.

Cervus elaphus). U nás najznámejší poddruh a to jeleň lesný (*Cervus elaphus montanus*), stredo-európsky (*Cervus elaphus elaphus*). Jednotlivé poddruhy sa odlišujú najmä veľkosťou a tvarom antier. Jeleň lesný sa vyskytuje v celej Európe a aj na území Ruska, Tunisku, čo z neho robí najrozšírenejší druh jeleňovitých v Afrike. V súčasnosti je chovaných 20 geografských poddruhov. Človekom chovaný aj do iných častí sveta, najmä na Nový Zéland. Hmotnosť ♂ 160-200 kg, ♀ 100-150 kg. Parožie zhadzuje v apríli.

Jeleň axis (*Axis axis*) (synonymum: axis škvrnitý, axis).

Vyskytuje sa na území Indie, Nepálu, Srí Lanky a Bangladéša. Hmotnosť ♂ 30-75 kg, ♀ 25-45 kg.

Pokusne bol chovaný v niekoľkých zverníkoch v ČR, ale chov sa neprejavuje výrazne odlišnými podmienkami neujal.

Parohy dosahujú stupeň šestoráka, je do 100 cm dlhé a výrazne lýrovitého tvaru.

Daniel škvrnitý

(*Dama dama*). Pochádza z teplejších stredomorských oblastí, Turecka. Hmotnosť ♂ 60-100 kg, ♀ 30-50 kg. Parožie je typického lopatovitého tvaru. U poddruhu *Dama dama mesopotamica* sa stráca lopatovitost'. Parožie zhadzuje hlavne v apríli. Introdukovaný bol do rôznych častí sveta.

Srniec lesný
(*Capreolus capreolus*) Vyskytuje sa prakticky v celej Európe. Hmotnosť 17-30 kg. Parohy zhadzuje od októbra do decembra.

Mundžak červený (*Muntiacus muntiacus*), mudžak malý (*Muntiacus reevesi*). Patrí k najstaršej vetve dnes žijúcich jeleňovitých. Hmotnosť 15-30 kg. Má zachované reliktné tesáky. Vyskytuje sa v južnej a juhovýchodnej Ázii. Parožie je krátke, na vysokých pučniciach a dosahuje stupeň vidliaka.

Hyalaphus porcinus, (syn. *Cervus porcinus*), angl.: Indian hog deer, česky: jeleník prasečí. Vyskytuje sa v juhovýchodnej Ázii, Indii a Pakistane. Hmotnosť ♂ 50 kg, ♀ 30 kg. Parožie dosahuje stupeň šesťtoráka a dĺžku cca 60 cm.

Panolia eldii
(angl.: Eld's deer). Vyskytuje sa v južnej Ázii. Hmotnosť 120-150 kg. Parožie dorastá do jeden meter a je výrazne lýrovitého tvaru.

Pudu
(*Pudu pudu*) sa vyskytuje v Južnej Amerike. Hmotnosť je 6-13 kg. Parohy má 5-9 cm dlhé a zahnuté dozadu.

Los mokrďový (*Alces alces*) vyskytuje sa v severnej Amerike. Hmotnosť ♂ 300-500 kg, ♀ 200-300 kg. Má väčšie parohy. Na Slovensku je jeho výskyt v eurázijskej populácii je t

Jeleník bielochvostý (synonymum Pasrneč) je druh kusy o jeho umelý chov na Slovensku (1935) úspešné. Hmotnosť ♂ 70-140 kg, ♀ 35-50 kg. Parohy zhadzuje od konca decem

Srnček čínsky
(*Hydropotes inermis*) je malý zástupca jeleňovitých. Hmotnosť je 9-14 kg. Vyskytuje sa predovšetkým v Číne a na Kórejskom polostrove. Jediný druh z čeľade jeleňovitých, ktorý nemá parožie. Má zachované reliktné tesáky.

Srnec sibírsky
(*Capreolus pygargus*) Vyskytuje sa predovšetkým v Ázii, čiastočne v najvýchodnejších častiach Európy. Hmotnosť až 60 kg. Parožie je podobné nášmu srncovi avšak podstatne väčšie. Zhadzuje ho začiatkom zimy.

Jeleník bahenný
(močiarny) (*Blastocercus dichotomus*). Vyskytuje sa v Južnej Amerike, je zaradený na zoznam CITES. Hmotnosť ♂ 100–150 kg, ♀ 80–125 kg.

Jeleník čiernochostý
(nazývaný aj ušatý) (*Odocoileus hemionus*). Vyskytuje sa v západnej časti Severnej Ameriky. Hmotnosť ♂ 55–150 kg, ♀ 40–90 kg.

Jeleň peruánsky (*Hippocamelus antisensis*), používaný názov aj Taruca. Vyskytuje sa v Južnej Amerike v oblasti Ánd, najčastejšie medzi 4000 až 5000 m n. m. Hmotnosť ♂ 80 kg, ♀ 70 kg. Parožie je cca 30 cm vysoké.

severných boreálnych oblastiach Eurázie a Severnej Ameriky. Hmotnosť 200–350 kg. Parožie je lopatovité alebo vetvovité a dosahuje väčších rozmerov a taktiež je menej početné. Vyskytuje sa sporadicky. Pre južné a západné populácie je typické vetvovité parožie.

(Jeleník bielochostý) (*Odocoileus virginianus*). Populácia v Topoľčianskej zvernici neboli v roku 1997, 2003) Parožie dorastá do dĺžky 65 cm a zhadzuje ho začiatkom februára.

Mazama červený
(*Mazama americana*), vyskytuje sa v strednej a južnej Amerike. Je o niečo väčší ako naše srnce. Hmotnosť 24–48 kg. Parožie je len v stupni ihličičiaka a dosahuje výšku do 13 cm. Zhadzuje ho nepravidelne počas celého roka.

Jeleník pampový
(*Ozotoceros bezoarticus*) Vyskytuje sa na nízko položených pastvinách Južnej Ameriky. Veľkosťou sa podobá na nášho srnca. Samce majú parohe, ktoré zhadzujú v auguste až septembri. Hmotnosť ♂ 24–34 kg, ♀ 22–29 kg.

Tradície ustupujúce klimatickým zmenám

„Zmena podnebia si vyžaduje dlhodobé myslenie, ale politický cyklus je oveľa kratší a hospodárske záujmy skupín sú ešte kratšie.“ (prof. John Sweeney)

Rašeliniská patria medzi jedny z najzaujímavejších biotopov na Slovensku. Predstavujú vzácny typ mokradí. Začali vznikať po skončení poslednej doby ľadovej, kedy boli prírodné podmienky na Slovensku podobné, ako sú dnes v subarktickej až arktickej zóne. Tieto fragmenty biotopu z dôb minulých prežili na našom území do dnes. Aj v súčasnosti prebieha vo veľkej miere na celom svete komerčná ťažba rašeliny, ktorá je následne využívaná nielen ako palivo, ale tiež pre záhradníctvo, úpravu poľnohospodárskej pôdy a zalesňovanie. Rašeliniská sú aj akousi zásobárňou uhlíka, ktorý sa z nich len pomaly dostáva do atmosféry vo forme CO_2 a CH_4 . Ťažbou a využívaním rašeliny tento proces výrazne urýchľujeme, čo má za následok rozširovanie problému antropogénneho skleníkového efektu.

Rašeliniská tvoria asi 60% svetových mokrín. Významné sú hlavne v krajinách s miernym a chladným podnebiem ako je Írsko, Rusko, Bielorusko, Ukrajina, Fínsko, Estónsko, Škótsko, Poľsko, severné Nemecko, Holandsko, krajiny Škandinávie alebo Kanada, štáty Michigan, Minnesota, Florida v USA. Z južnej pologule sú známe z Nového Zélandu, južnej Patagónie a Falklandských ostrovov. Ra-

šelina na svetových rašeliniskách obsahuje 550 gigaton (Gt) uhlíka.

Rašeliniská a boj proti zmene klímy

Vrchoviská a rašeliniska predstavujú biotopy, v ktorých akoby na okamih zastal čas. Sú niečím výnimočné a sú zdrojom rašeliny, ktorej ťažba napomohla osídleniu niektorých oblastí. Napríklad v Írsku je ťažba rašeliny jedným z hospodárskych odvetví. Ťažba tejto na živiny veľmi bohatej pôdnej zložky má však negatívny vplyv na vývoj klímy, preto sa napríklad aj írske spoločnosti správajúce sa viaceré aktívne rašeliniská, ktorých počty sa pohybujú v desiatkach), zaviazali do desiatich rokov ukončiť jej ťažbu. Ako prezrádza Tom Donnellan, generálny riadi-

teľ jednej zo spoločností založenej na ťažbe tejto suroviny: „Dekarbonizácia je najväčšou výzvou, ktorej čelí táto planéta.“

Rašelina sa vyrába, keď sa organická hmota anaeróbne rozpadá v prostredí nasýtenom vodou po dlhú dobu - často tisíce rokov. Napríklad Škótsko má veľa rašelin, pretože má veľa rašelinísk a mokradí, ktoré sú ideálnym prostredím na akumuláciu rašeliny. V niektorých častiach Škótska sú ložiská rašeliny niekoľko metrov hrubé a tisícročia staré. Pôvodne bola rašelina používaná ako viacúčelové palivo, nakoľko veľká časť Škótska (vrátane Islayu) nemá stromovú pokrývku, takže Škóti odrezávali bloky rašeliny z rašelinísk, sušili ich a používali na vykurovanie svojich domovov a varenie jedla namiesto dreva. A neboli jediní...

Pozrime sa teda na to, aké negatíva pre našu planétu predstavujú aktívne rašeliniská

Podľa vedcov je najväčším problémom unikajúci horúci vzduch, obsahujúci skleníkové plyny, ktoré spustošené rašeliniská uvoľňujú a najbližšie desaťročia aj emitovať budú.

„Rašeliniská, ktoré sa vytvárajú hromadením rozpadnutej vegetácie, pomáhajú regulovať podnebie zadržiavaním oxidu uhličitého z atmosféry a ukladaním uhlíka v rašeline. Preto je rašelina používaná ako palivo škodlivejšia než uhlie. Pri spaľovaní

produkuje menej energie a zároveň produkuje vyššie emisie uhlíka. Podľa výpočtov, priemyselná produkcia a využitie rašeliny vytvára tri až šesť miliónov zo 62 miliónov ton skleníkových plynov, ktoré Írsko každoročne vypúšťa," vysvetľuje John Sweeney, odborník na klimatické zmeny a profesor geografie na Maynooth University.

Elixír s chuťou rašeliny

Hovorí sa, že rašelina, výsledok tisícročia zhromaždenej rozpadnutej škótskej vegetácie, rastie asi milimeter za rok, alebo inými slovami, meter za milénium. Málokto by si pod pojmom škótsky rašelinový sortiment predstavil whisky. Na čo sa používa rašelina pri výrobe whisky a ako sa jej chuť dostane tohto destilátu? V skorších dobách sa používala v celom výrobnom procese od sušenia jačmeňa až po vyhrievanie destilačných nádob. V súčasnosti sa využíva iba pri sušení jačmeňa potrebného na výrobu sladu, pričom teplota nesmie prekročiť 70°C, aby sa jačmeň neupražil. Každá pálenica má však vlastný recept, no mnohé slad nevyrábajú samé, ale nakupujú ho od sladovní. Takže chuť rašeliny sa do whisky dostáva práve dymom, ktorým sa „ochucuje“ sušený slad, ktorý práve túto chuť prenáša do whisky. Tu hrá veľmi dôležitú úlohu aj oblasť, z ktorej rašelina pochádza. Niektoré druhy obsahujú napríklad vres, ktorý dodáva whisky slad, iné napr. zbytky rias, ktoré vytvárajú akúsi medicínsku príchuť. Dalším dôležitým faktorom je doba, počas ktorej je slad vystavený rašelinovému dymu. Ak si vyberiete tú správnu, pri jej vychutnávaní so zatvorenými očami nadobudnete pocit, akoby ste sedeli v domčeku na brehu Írskeho mora vykurovaného sálajúcim teplom horiacej rašeliny. Dnes majú moderné škótske liehovary prístup k jačmeňu sušenému nad neutrálnym teplom, ale mnohí sa rozhodnú pracovať s rašelinovým sladom, aby pokračovali v tom, čo túto liehovarnícku tradíciu odštartovalo.

Rašeliniská ako na dlani

Prechodné rašeliniská a vrchoviská sa na území Slovenska vyskytujú najmä v oblasti Oravy, Tatier a v Podtatranských kotlinách, zatiaľ čo slatiny sa vyskytujú aj v nižších polohách. Podľa mapovania rekonštruovanej

prírodzenej vegetácie by za predpokladu, že na ne nevplyva ľudská činnosť, rašeliniská na našom území predstavovali 260 km² čo je len 0,57% rozlohy Slovenska. V roku 1955 začali Rašelinové závody Bratislava výstavbu závodu na ťažbu rašeliny v Suchej Hore. V súčasnosti nemáme presné údaje o rozšírení rašelinísk no zákonom chránených je na našom území 115 rašelinísk o výmere 2.773 ha. Pre porovnanie s našimi západnými susedmi, rašeliniská ako najpôvodnejšia zložka lesných ekosystémov v Českej republike zaberajú plochu takmer 25.000 ha, z ktorých podstatná časť leží v južných Čechách a takmer polovica rašelinísk bola vyhlásená za štátne prírodné rezervácie. Ťažba rašeliny prebieha len na niekoľkých vybraných miestach pre balneologické či špeciálne poľnohospodárske účely.

Zabudnuté fosílné palivo

Rašelina je „zabudnuté fosílné palivo“. Zatiaľ čo ropa, uhlie a zemný plyn sa vyvážajú do celého sveta, tento zdroj energie využíva len málo krajín mimo severnej Európy. Rašelina je však väčšinou jedinečný materiál, ktorý za určitých okolností môže byť začiatkom tvorby uhlia. Kyslosť rašeliny zabraňuje úplnému rozpadu vegetácie, ktorá sa ako čiastočne rozpadnutý organický materiál hromadí v rašeliniskách a za veľmi dlhé časové obdobie sa stáva rašelinou. Rašelina je hustá, bahnitá a pri zbere vyzerá ako tmavá

hlinená tehla. Tradičný zber rašeliny spočíva v tom, že poľnohospodár alebo robotník manuálne reže hrubé pružky rašeliny s veľkou ostrou čepelou. Z tohto dôvodu sa oblasti vyťažených rašelinísk nazývajú výrezy. (Dnes je priemyselná ťažba rašeliny spojená s obrovskými traktormi, ktoré zoškrabávajú rašelinu z povrchu rašelinísk. Táto zoškrabaná rašelina sa potom zbiera na tehly. Nazývajú sa to mletá rašelina.)

Vlhké tehly surovej rašeliny sa lisujú, aby vytlačili vodu. Potom sa ďalej sušia teplom alebo tlakom. Tehly sa potom používajú ako palivo, väčšinou na vykurovanie domácností a friem. Severná Európa, najmä Škandinávia a Britské ostrovy, majú najviac rašelinísk vyťažených na spotrebu paliva. Fínsko, Írsko a Škótsko sú najväčšími spotrebiteľmi rašeliny ako paliva.

A teraz trošku lesníckej ekológie a fytoecológie

Vrchovisko pokladáme z hľadiska ekologických podmienok za jeden z najextrémnejších ekosystémov na Slovensku. Vrchovisko je rašelinisko s extrémne nízkym obsahom živín, ktoré je zásobované len zrážkovou vodou. Kyslé prostredie vrchoviska umožnilo vývoj len obmedzenej skupine rastlín. Väčšina rastlín na vrchovisku sú kyslomilné a vlhkomilné, nenáročné na obsah minerálnych živín a neustále čelia nedostatku živín, kyslíka i kyslému prostrediu. Plošne najviac zastúpeným rastlinným druhom vrchovísk je rašelinník. Ten funguje ako špongia a nasávaním množstva vody reguluje pH prostredia. To umožňuje sa ľahšie zakoreniť ďalším druhom. Prevažná väčšina rastlín nelesných vrchovísk má prízemnú či kríčkovitú stavbu tela napr. andromédka sivolistá, rojovník močiarny, brusnica barinná, kľukva močiarna a šucha obojpohlavná. Ďalšou skupinou rastlín vrchovísk, ktoré sa svojím spôsobom získavania živín prispôbili tomuto nehostinnému prostrediu, sú mäsožravé rastliny: tučnica obyčajná, rosička okrúhlostá či bublinatka menšia. Veľmi charakteristickými sú bielo kvitnúce trávy ako páperník pošvavý, páperník úzkolistý či ostroplod biely.

-as-

120. výročie narodenia dvoch významných lesníckych historikov

Doc., Dr. tech., Ing., Alois Jančík

Lesnícky historik a spracovateľ biografie J. Dekreta Matejovie sa narodil 19.6.1900 v mestečku Vřesovice u Prostějova na Morave. Lesnícke vysokoškolské vzdelanie získal na Lesníckom odbore Vysokej školy zemédskej v Brne. Docentúru vykonal tiež na VŠZ v Brne. Doktora technických vied odboru lesného inžinierstva získava v Brne roku 1935, po obhajobe rigorózneho práce „Pracovní ekonomika vo výrobě dřevě v marmarošské lesní manipulácii“, pri recenzii prof. Hašu a prof. Opletala.

Ing. Jančík ako vysokoškolský pedagóg pôsobiaci aj na Slovensku prispel k formovaniu teoretických základov československej tvorby a ochrany krajiny. V lesníckej praxi prešiel viacerými stupňami prevádzkovej činnosti. Po ukončení štúdia nastúpil v roku 1924 na Riaditeľstvo štátnych lesov v Užhorode, neskôr v Jasine na Podkarpatskej Rusi. Roku 1932 prešiel na Slovensko a pracoval na Riaditeľstve štátnych lesov a majetkov v Banskej Bystrici ako referent pre spoluprácu výskumu a praxe. V rokoch 1936-1938 bol prednostom Lesnej správy vo Hvozdnici pri Žarnovici. Tu jeho slovenská etapa končí – musí odísť zo

Slovenska. Na Morave začína (1939) ako prednosta štátnej Lesnej správy Jemnice, následne Lesnej správy Královo Pole v Brne, prislúchajúcej lesnému závodu brnianskej Vysokej školy zemédskej a jej Lesníckemu odboru. Tomuto lesnému závodu bol v rokoch 1948-1950 riaditeľom. Pokračuje na Lesnej správe Bučovice a následne prechádza do Prahy.

Plnšie vedecké uplatnenie našiel po prechode do služieb Českého poľnohospodárskeho archívu a v rokoch 1955-1961 pracoval v Kabinete dejín poľnohospodárstva a lesníctva pri Československej akadémii poľnohospodárskych vied. Napriek dôchodku roku 1962 prijal ponuku v novo sa tvoriacom Ústave pre tvorbu a ochranu krajiny pri ČSAV v Prahe, kde pôsobil až do svojej smrti. Významnou mierou sa podieľal na zostavení obsiahleho zborníka o živote a práci J. D. Matejovie pri príležitosti 180. výročia jeho narodenia (1954). Je významným tvorcom našej lesníckej historiografie. Činnosť na bansko-bystrickom riaditeľstve štátnych lesov v rokoch 1932-1936 vzbudila v ňom nadšenie pre karpatský prirodzený les, vážne však narušovaný veľkoplošnými holorubmi a veľkými prírodnými kalamiťami. To ho viedlo k organizovaniu kolektívneho výskumu o vplyve holorubného hospodárstva na lesnú pôdu. Výskum bol založený roku 1934 na lokalite lesného komplexu Čelno pri Predajnej a zúčastnili sa ho význační pracovníci vedy a praxe (napr. Dr. Silinger).

Po plnohodnotnom živote zomrel 6.7.1968 vo veku 68 rokov v Prahe.

Ing. Miloš Jurkovič

Lesnícka osobnosť, významný múzejník a lesnícky bibliograf, sa narodil 30.7.1900 v Modre – Kráľovej. Bol pravnikom známeho hospodára Samuela Jurkoviča. Po absolvovaní gymnázia študoval na Vysokej škole poľnohospodárskeho a lesníckeho inžinierstva v Prahe (1923). Profesionálnu prax začínal na Ústave pre kontrolu semenárstva v Bratislave (1923-1927), potom prešiel do oblasti múzejníctva. Začínal v Ústrednom múzeu v Prahe (1927), vzápätí prešiel do zakladajúceho sa Zemedelského múzea v Bratislave, kde mal na starosti dokončenie výstavby budovy na Dunajskom nábreží a celú činnosť spojenú s vybudovaním muzeálnych zbierok poľnohospodárskych, lesníckych a poľovníckych.

Zaslúžil sa o to, že v roku 1940 bolo Zemedelské múzeum v Bratislave, vrátane jeho Lesníckeho múzea, ktoré bolo jeho oddelením, zlúčené so Spoločnosťou slovenského vlastivedného múzea pod názvom Slovenské múzeum v Bratislave. Rozhodujúcu úlohu pri tejto reorganizácii zohral Ing. Miloš Jurkovič. Základným fondom lesníckych, drevárskych a poľovníckych zbierok v múzeu boli Ing. Jurajom Martinkom vyhotovené modely, do otvorenia múzea vystavované na Dunajskom veľtrhu. V roku 1945 z poverenia a s nákladom Lesníckej a drevárskej ústredne v Bratislave

vydal „Slovenskú lesnícku bibliografiu za roky 1939-1943“. Práca je veľmi prehľadná, rozčlenená podľa jednotlivých lesníckych odborov. V spracovávaní slovenskej lesníckej bibliografie pokračoval autor aj v rokoch 1944-1946, ktorá nadväzuje na predchádzajúcu čo do obsahu i spracovania.

Ako publicista sa zaslúžil o to, že jeho významné príspevky boli publikované v Zborníku Lesníckeho, drevárskeho a poľovníckeho múzea v Antole č. 3 v roku 1964 pod názvom „Lesnícka bibliografia na Slovensku od najstarších čias do roku 1918“ a ďalej v Zborníku Lesníckeho, drevárskeho a poľovníckeho múzea v Antole č. 6 v roku 1971 publikoval aj príspevok „Niekdajšie Lesnícke múzeum v Bratislave“.

Pre Lesnícke a drevárske múzeum v Antole, martinská Osveta v roku 1980 vydala jeho dielo „Bibliografia lesníckych časopisov na Slovensku do roku 1918“. V roku 1986 mu Lesnícke, drevárske a poľovnícke múzeum v Antole vydalo prácu „Slovenská lesnícka bibliografia za roky 1918-1938“. Ing. Jurkovič napriek skromnej dotácii, vedel muzeálne zbierky zachovať a zveľaďovať. Po novej reorganizácii slovenských múzeí boli v roku 1954 všetky tieto zbierky delimitované novozaloženému Poľnohospodárskemu múzeu v Nitre a Lesníckemu – poľovníckemu múzeu v Antole. Pri 50. výročí lesníckeho múzejníctva a 25. výročia založenia múzea vo vtedajšom Antole, mu bola odovzdaná pamätná medaila za zásluhy o lesnícke múzejníctvo na Slovensku.

Zomrel 13. decembra 1987, ako 87 ročný.

Ing. Viliam Stockmann, CSC.

Drevené hračky hrali v Lesníckom a drevárskom múzeu svoje „Etudy“

Predtým, ako väčšinu materiálov nahradil všemocný plast, bol náš život úzko spätý s drevom. Je to nádherný materiál, ktorý má mnoho výhod v porovnaní s nepraktickým plastom zaberaúcim na našej planéte viac a viac priestoru. Drevo v správnych rukách vždy predvedie svoju krásu, tvarovateľnosť, pružnosť, ohybnosť... Skúste vymeniť niektoré plastové predmety za drevené, ktoré sú nielen ekologické, ale na prvý pohľad mnohonásobne lepšie. A keďže treba začať vždy od začiatku, ako sa vraví od kolísky, začnime napríklad drevenými hračkami. Námety na mnohoraké inšpirácie na takúto zámenu svojim návštevníkom ponúko Lesnícke a drevárskom múzeu na výstave drevených hračiek prihlásených do dlhoročnej súťaže ETUDY Z DREVA.

Čo je na drevených hračkách také skvelé? Sú takmer nezničiteľné, zostávajú s nami dlho, často aj niekoľko generácií. Vyrobené sú z obnoviteľného materiálu, teda nepoškozujú životné prostredie, sú recyklovateľné, sú odolné voči elektrickému šoku, lebo hračky z dreva nie sú vodivé. Patria medzi pasívne hračky, to znamená, že dieťaťu nepodsúvajú svoje vlastnosti, ale skôr sa nechávajú objavovať.

Tieto a mnohé ďalšie poznatky o dreve pretavili autori do svojich výtvorov - drevených hračiek, nechávajú vyniknúť jeho prirodzenú vlastnosť, najmä farbu a textúru. Mnohí súťažiaci umocnili estetickú i praktickú funkciu svojich prác využitím možnosti kombinácie s iným materiálom a použitím vhodných farebných odtieňov.

Najatraktívnejšie súťažné drevené hračky pochádzajú z dielni umelecky zameraných škôl. V tomto roku sa do súťaže zapojili Školy umeleckého priemyslu z Ružomberka, Bratislavy, Žiliny a Opavy. Svojimi prácami sa prezentujú tiež študenti Strednej odbornej

školy drevárskej zo Zvolena, lesníckej z Bijacoviec a Prakoviec.

Výstava ponúka prevažne hračky vychádzajúce z ľudových tradícií, ako sú koníky, rôzne zvieratká, hrkálky, prevliekačky... Nájdete tu staršie ale i súčasné spoločenské hry v drevenom prevedení. Prekvapením pre všetkých návštevníkov sú drevené kolobežky, odrážadlá i rôzne hojdačie hračky s moderným dizajnom. Samozrejme medzi vystavenými prácami nechýbajú rozmanité skladačky, stavebnice, labyrinty a hlavolamy.

Vítazom súťaže sa stala Škola umeleckého priemyslu Josefa Vydru z Bratislavy, ktorej študentky Barbora Brčiaková a Nina Tesáriková Hrubý získali dve prvé ceny za detské odrážadlá. Porota ocenila výnimočný dizajn, originalitu a jednoduché spracovanie v duchu doby do výsledného dizajnu produktu a kreatívny prístup dizajnérskeho riešenia odrážadla s využitím tvarovanej preglejky. Trojicu uzatvára študentka bratislavskej Školy umeleckého priemyslu Daniela Pužárová, ktorej bola udelená tretia cena za hojdačieho koníka. Porota na ňom ocenila čistý dizajn produktu s využitím plošných a ohýbaných preglejovaných materiálov a masívnych drevených vlysov.

Porota udelila aj tri uznania: študentke Súkromnej školy umeleckého priemyslu v Žiline Lei Nagyovej za drevenú stavebnicu CLICLA, sústavu hracích prvkov - stavebnicu s výpovedou 2D a 3D. Ďalšie ocenenia putovali Kamile Benovej zo Strednej školy priemyselnej a umeleckej v Opave za Proměnlivý hamburger, stavebnicu s možnosťou kreatívneho skladania do objektov pod-

ľa chuti užívateľov - detí. Uznanie dostal aj Adam Kalmár zo Strednej odbornej školy drevárskej vo Zvolene za kinetickú hračku MAGNETO - drevené mobilné objekty s využitím magnetu pre ich posuv do určeného cieľa.

Cena Primátorky mesta Zvolen bola udelená Lukášovi Dvořáčkovi zo Školy umeleckého priemyslu v Ružomberku za predmet LIGHT AND SHADOW. Ocenenie Zväzu spracovateľov dreva SR získala koza na kolieskach DOJKA od Adriany Longauerovej, vyrobená na Strednej odbornej škole drevárskej vo Zvolene.

Na hre predsa nie je nič komplikované. Jedinou potrebnou energiou je energia dieťaťa. Nepotrebuje batérie, sú zábavné, bezpečné, motivujú deti k rozvíjaniu hrubej a jemnej motoriky, sociálnych zručností a logického myslenia. Drevené hračky vyžadujú pri hre vlastnú predstavivosť a svaly. Namiesto toho, aby dieťa pozorovalo, ako sa hračka predvádza a hrá sama so sebou, zapája svoju kreativitu pre tvorenie dejových línií, využíva svoje motorické zručnosti a koordináciu pre uvedenie hračky do pohybu, či zmeny tvaru. Drevené hračky môžu byť zábavné, vzdelávacie a podporujúce tvorivosť dieťaťa.

Tieto a stovky ďalších dôvodov, prečo si myslím, že by ste drevu mali dať pred plastom rozhodne prednosť.

Že tieto slová nie sú len slová ale v sebe skrývajú veľkú pravdu nám potvrdilo aj veľké množstvo návštevníkov, ktorí si najmä v čase jarných prázdnin vychutnali výstavu. Za oknami múzea síce pršalo a fúkalo, no vo výstavných priestoroch sa návštevníci bez obmedzenia veku hrali, skladali, súťažili, vozili... Výstava Etudy z dreva je interaktívnou výstavou, kde si jedinečné hračky-prototypy z dielni študentov môžu návštevníci vychutnať všetkými zmyslami.

Tak drevu a lesu zdar!

Milan Boledovič
kurátor - dokumentácia drevárstva

Pozn. Význam slova „etuda“ - „cvičná hudobná skladba“

Kto má byť strážcom čistoty lesníckej histórie?

História všeobecne, lesnícka história špeciálne, sa stáva čoraz viac predmetom ak nie rovno nezájmu, tak určite sa ocitáva na okraji dôležitosti a záujmu spoločnosti. Žiaľ.

Ak sme v minulosti mali na Slovensku celú skupinu aktívnych lesníckych historikov, dnes ich už nenapočítame ani na prstoch jednej ruky. Spomínate si na Urgelu, Kavuljaka, Blattného, Bartáka, Madlena, Jančíka, Jurkoviča, Šťastného, Zdychu, Foltána, P. Korpeľa, Ľ. Macka, Lángoša a ďalších? Kdeže lanské snehu sú.

Napriek tomu by funkcia lesníckych historikov, jednotlivcov mala prejsť aspoň na organizácie. Teoretizujme, kto by to mal byť?

- Technická univerzita Zvolen?
- Lesnícke a drevárske múzeum Zvolen?
- Pamiatkový úrad, Bratislava a jeho strediská?
- LESY Slovenskej republiky, š.p. Banská Bystrica?
- Národné lesnícke centrum, Zvolen?
- Historický ústav SAV, Bratislava?

Áno všetko s otáznikom, pretože nepoznám na spomenutých pracoviskách (okrem LDM Zvolen) oddelenie, resp. vyčleneného pracovníka, ktorý by sa špecializoval na lesnícku históriu (alebo sa aspoň publikačne neprejavuje).

Nie je žiadnou novinkou, že na stránkach lesníckej tlače sa neraz stretávame s podivuhodným krútením lesníckej histórie. Lepší prípad je z nevedomosti, horšie je to vtedy, ak to niekomu tak vyhovuje. Už som sa s touto problematikou neraz na stránkach lesníckej tlače zaoberal. Ale to čo sa stalo teraz, je už na hranici únosnosti.

Dňa 17.10.2019 si Stredná odborná škola lesnícka v Banskej Štiavnici slávnostným dňom pripomenula 100. výročie svojej existencie. Súčasťou osláv bolo aj odhalenie dvoch pamätných kameňov.

- Pamätný kameň s pamätnou tabuľou pod pravým vstupným sekvojovcom návštevníkom lesníckeho areálu pred budovou lesníckej školy ohlasuje, že LESY SR, š.p. vyhlásili Strednú odbornú školu lesnícku za významné lesnícke miesto. Chvályhodný počín LESOV SR, Banská Bystrica, ktorý si lesnícka škola zaslúžila.
- Druhý pamätný kameň s pamätnou tabuľou pod ľavým vstupným sekvojovcom návštevníkom ohlasuje dve informácie: Prvá je tá, že si pripomíname 100 rokov stredného lesníckeho školstva. To je v poriadku. Druhá informácia je jednoznačne zmätočná, ohlasuje 210 rokov lesníckeho školstva v Banskej Štiavnici (1809–2019). Každý kto sa len trochu vyzná v akademickej histórii Banskej akadémie vie, že

Zmätocná pamätná tabuľa z roku 2019.

oficiálne uznaný rok vzniku lesníckeho vysokého školstva na Slovensku je rok 1807.

Na moju interpeláciu u vedenia školy som sa dozvedel, že aj v mojej knihe „Dejiny lesníckeho školstva v Banskej Štiavnici“ uvádzam, že prvá prednáška odznela v roku 1809.

Áno, ale zabudli si prečítať predchádzajúci text, že cisár František vydal nariadenie o zriadení Lesníckeho odboru na Banskej akadémii v roku 1807, Dr. Henricha Davida Wilckensa vymenoval za profesora tohto odboru v roku 1808 a tento až v roku 1809 – z vďaky k cisárovi v deň jeho narodenín – 12.2.1809 uskutočnil prvú prednášku.

Zo všeobecne dostupných vedeckých prác (ale najmä z viendenského archívu v Hofburgu), vieme, že rok 1807 bol preto vyhlásený za vznik Lesníckeho odboru Banskej akadémie, lebo v tom roku panovník František svojim rozhodnutím zriadil lesnícke štúdium. Žiadna škola (ani iná inštitúcia) ne-

vzniká prvou prednáškou – ale legislatívnym dokumentom ministerstva, ktorým môže byť dekrét, rozhodnutie, vyhlásenie, v tomto prípade cisársky edikt. Presne takto sa to stalo aj pri zriadení lesníckeho vysokého školstva v Banskej Štiavnici. Takže rok 1809 žiadny lesnícky historik, resp. právnik nemôže uznať za vznik školy len preto, že sa vtedy konala prvá prednáška.

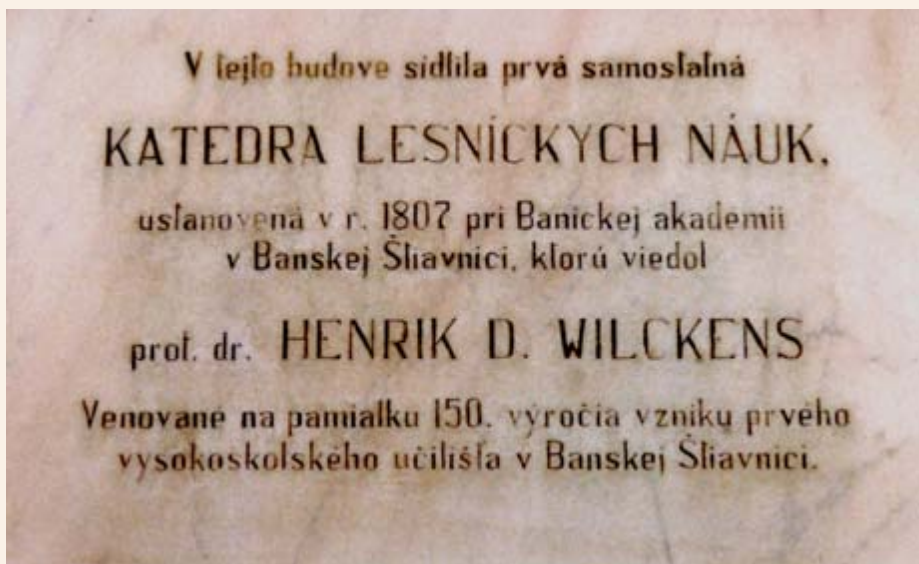
Okrem toho, v roku 1957 keď sa na Slovensku pripravovali oslavy 150. výročia vzniku lesníckeho vysokého školstva v garancii Vysoké školy lesníckej a drevárskej vo Zvolene, Výskumného ústavu lesníckeho v Banskej Štiavnici a Lesníckej technickej školy v Banskej Štiavnici sa konal vo Zvolene organizačný výbor a vedecká lesnícka konferencia, ktorá oficiálne vyhlásila práve rok 1807 za vznik vysokého lesníckeho školstva v Uhorsku (na Slovensku).

A práve v uvedenom roku 1957 boli v Banskej Štiavnici odhalené dva pomníky, pamätné tabule pripomínajúce túto udalosť – pamätná tabuľa na budove Žemberovského domu, kde sa konali prvé prednášky a pamätný kameň na Jergišťolní.

Aby sme tento rok 1807 ešte umocnili, treba pripomenúť, že v roku 2007, keď slovenské lesníctvo oslavovalo 200. výročie vzniku lesníckeho vysokého školstva boli v Banskej Štiavnici opäť odhalené ďalšie dva pamätníky k tomuto okrúhlemu výročiu: opäť pamätná tabuľa k 200. výročiu na Žemberovskom dome a ďalší pamätný kameň k 200. výročiu na Jergišťolní.

Takže ďalšia diskusia k tomuto výročiu by bola iste už nenáležitá.

Je len obdivuhodné a trošku i smutné, že všetky menované inštitúcie, ktoré v úvode

Pamätná tabuľa k vzniku lesníckeho školstva v roku 1807 – Žemberovský dom.

Pamätný kameň k vzniku lesníckeho školstva v roku 1807 – Jergišťôľňa.

spomínam, nezaujali k meritu veci žiadne stanovisko.

Takže kto má byť tým strážcom čistoty lesníckej histórie? Jednotlivec sotva.

Udalosti spojené so zriadením lesníckeho vysokého školstva z rokov 1807–1809:

9.6.1807 – Dvorská finančná a Dvorská mincovná a banícka komora sa uzniesli predložiť panovníkovi návrh, ustanoviť lesnícke učilište pri Banskej a lesníckej akadémii v B. Štiavnici.

26.6.1807 – tento návrh predložili panovníkovi.

30.8.1807 – František Habsburský (1768–1835) vydal nariadenie, aby sa pri Banskej akadémii v Banskej Štiavnici založil samostatný a verejný Lesnícky odbor. Toto je ten vyhlasovací, zriaďovací dokument.

30.9.1807 – na základe panovníkovho nariadenia vypísala Dvorská komora súbeh na obsadenie miesta profesora lesníctva.

14.12.1807 – predložila Dvorská komora panovníkovi návrh na vymenovanie Dr. Wilckensa za profesora lesníctva.

5.1.1808 – Dvorská mincovná a banská komora vo Viedni pripravila menovací dekrét pre Wilckensa a súčasne vydala písomné oznámenie Uhorskej dvorskej kancelárie v Budíne o tomto panovníkovom rozhodnutí.

16.6.1808 – Wilckens vypracoval a predložil Učebný plán.

12.2.1809 – v školskom roku 1808/1809,

v deň cisárových narodenín, Wilckens vykonal prvú slávnostnú prednášku.

Dokumenty sú uložené v archíve Dvorskej komory vo Viedni, vo Fonde uhorského mincovníctva s označením „Ung. Münz.-und Bergwesen, č.227/1908“.

K tomuto pripomínam množstvo vedeckých prác a argumenty lesníckych historikov, lesníckych inštitúcií, práce vedeckých pracovníkov Technickej univerzity vo Zvolene, lesníckej školy v Banskej Štiavnici, práce vedeckých pracovníkov Výskumného ústavu lesníckeho (Národného lesníckeho centra) vo Zvolene, aj vedeckých ústavov a pracovísk.

Ak chceme oslavovať výročie prvej prednášky – samozrejme môžeme – ale musíme to jasne na pamätnej tabuli formulovať, že ide o prvú prednášku a nie cisárove nariadenie o vzniku lesníckeho školstva.

Nejde len o pamätníky a pamätne tabule v Banskej Štiavnici, pripomínam učebné texty na Technickej univerzite Zvolene, drevenú pamätnú tabuľu v parčíku Technickej univerzity a do očí bijúci nápis na osem-poschodovej bočnej stene Technickej univerzity, kde je tiež jasne uvedený nápis vzniku lesníckeho vysokého školstva v roku 1807 (vid. priložená foto).

Záver: Kto zjedná v Banskej Štiavnici v tejto veci nápravu, ako si budú situáciu vysvetľovať lesníci a navyše tie tisíce turistov, ktorí tam ročne zavítajú? Môže slovenská vedecká

Nápis na budove TU Zvolen.

Pamätná tabuľa vo Zvolene s rokom 1807.

obec pripustiť takéto deformovanie lesníckej histórie? Kto má byť teda strážcom čistoty lesníckej histórie? Ostáva záhadou ako mohla tabuľa prejsť cez schvaľovacie pokračovanie Mestského úradu v Banskej Štiavnici a pamiatkových orgánov. Je smutné, že sa to prihodilo práve našej Alma mater, stále nie je neskoro tabuľu v tichosti vymeniť.

A smutné merito veci je, že najprv sa osadí pamätná tabuľa a potom sa o jej obsahu radia odborníci, nemalo by to byť naopak?

Alebo je to tak, že 212 rokov bol vznik lesníckeho vysokého školstva každému jasný a nová lesnícka generácia čo nedávala v škole pozor, to nevie?

Ing. Viliam Stockmann, CSc.

Láska na prvý pohľad

Najväčším pokladom pri výrobe gitár je drevo. V sklade každého výrobcu je široký výber drevin najvyšších akostí. Všetky ostatné komponenty je možné bez problémov objednať, avšak dostať sa k dobrému drevu je pomerne náročné.

Drevo musí byť vyťažené v zime, podľa možnosti v tých najvyšších mrazoch, aby obsahovalo najmenej vody. Vtedy dosahuje najvyššiu kvalitu. Ťažbu vykonávajú skúsení chlapi a školení odborníci. Kmene si výrobcovia gitár vyberajú priamo v lese, alebo na skladoch. Nasleduje perez guľatiny, prírodné sušenie a samotná realizácia nástroja.

Výroba jednej gitary trvá od 100 do 180 hodín čistého času. Závisí to od náročnosti konceptu.

V rámci zefektívnenia výroby, výrobcovia realizujú výrobu v malých sériách, čiže tri až šesť kusov naraz. Celkový proces výroby – cesta dreva od kmeňa až po hotový nástroj – je však omnoho dlhší a trvá minimálne tri roky. Nasleduje dosušenie, príp. termická úprava, po ktorej nasleduje množstvo operácií trvajúcich skoro celý ďalší rok. Potom je materiál pripravený na výrobu. Samotná výroba musí z hľadiska dodržania časových postupov trvať aspoň dva mesiace.

Zväčša sa výrobcovia špecializujú na elektrické gitary, elektrické basgitary a cajóny, v rámci ktorých vychádzajú z tých najobľúbenejších svetových štandardov. Vyrábajú ich v sériách, o to viac ich však z času načas poteší aj zákazková výroba, pri ktorej si zákazník môže po konzultácii s výrobcom navrhnuť nástroj sám. Cena za takýto nástroj je však omnoho vyššia.

Najčastejšie používané dreva sú javor, jaseň, čerešňa a jelša. Z exotických drevin je to eben, palisander a mnoho ďalších. Zjednodušene povedané, každý z týchto druhov má inú hustotu, farbu, váhu, tvrdosť... Všetky tieto vlastnosti majú extrémny vplyv na kvalitu výsledného tónu, či už je to pri akustickom, elektroakustickom alebo elektrickom nástroji. Aj pri elektrickom nástroji má drevo a jeho vlastnosti obrovský vplyv na výsledný zvuk, preto musí byť veľmi starostlivo vybrané. Rozhodujúcimi vlastnosťami sú: modul pružnosti, akustická konštanta, hustota ročných prírastkov a textúra. Pri akustických gitarách je plejáda výberu dreva dosť široká. Materiál na luby a zadnú časť gitary môže byť „akýkoľvek“. Či už vlnkový javor, ktorý je veľmi vzácny, alebo ešte vzácnejší je javor Quilt. Tento strom pochádza z Ameriky a rastie iba v štáte Oregon a Washington. Veľmi rozšírené sú

aj všetky druhy brazílskeho palisandra. Sú to jedny z najkvalitnejších drev na výrobu akustických gitár. Najčastejšie používame palisander Santos a Paufero. Najzväčnejší palisander Rio sa nedá zadovážiť a okrem toho je na zozname vymierajúcich chránených drevin. Krásne a používané drevo ako kokobolo, makasar, madagaskarský palisander, indický palisander, či ovangol. Najčastejšie používané drevo je mahagón – čo sa týka luby, zadnej a prednej dosky.

Výroba je hotová alchymia hlavne pri akustických gitarách, ktoré sú naozaj jedinečné. Horná doska sa vyrába z rôznych druhov smrekov ako napríklad sitka, engelmann, adirondak, či z európskeho smreku, z ktorých najkvalitnejším je taliansky smrek. V niektorých špecifických prípadoch sa vyrába aj z cédra. Môžeme vybrať na oko dve rovnaké dosky z toho istého stromu a gitary hrajú vo výsledku aj tak rozdielne. Napríklad aj smrek či tuja sú vhodné na vrchnú dosku; dalbergia, mahagón a javor na spodnú dosku a luby (bočné steny); mahagón a cedrela voňavá sú na krk. Na gitary druhu flamenco sa obvyčajne používa na spodnú dosku a luby drevo zo španielskeho cyprusu a platanu. Každá doska je označená dátumom. Roky skúseností ukázali, že vek, kvalita dreva a zručnosť výrobcu určujú výsledné vlastnosti hotovej gitary.

Na výrobu gitary je potrebná dielňa, v ktorej je možné dosiahnuť omnoho vyššiu presnosť. Netreba zabudnúť, že bez mnoho skúseností a vedomostí nielen o dreve, ale aj o povrchových úpravách, pracovných postupoch, či o samotnom marketingu, to nie je vôbec jednoduché. A keď už je dosiahnuté všetko vyššie uvedené, potom je potrebná konštruktívna kritika a náhľad do vecí, na ktoré hlava jedného človeka jednoducho nestačí.

Skúsenosti výrobcov hovoria, že vkus hudobníkov sa veľmi často mení. Čím špeciálnejšie požiadavky hudobníka, tým skôr sa mu nástroj takpovediac zunuje. Preto je niekedy viac na výhodu držať sa overených štandardov v najvyššej možnej miere, v akej sa len dá. Výrobca by mal mať citlivý sluch, zmysel pre detail a prehľad o tom, čo sa deje v gitarovom svete.

Názory výrobcov sa líšia vo veci optimálnej povrchovej úpravy gitary. Väčšina súčasných výrobcov používa rýchlo schnúci lak, ktorý sa nastrieka. Nalakovanie povrchová úprava končí a gitara bude pripravená na hranie asi o dva týždne. Mnohé vynikajúce staré gitary zo Španielska sú nalakované francúzskym lakom. Tento lak však často vyžaduje obnovu už za päť rokov.

Nová gitara zvyčajne dosahuje najlepší zvuk, až keď sa na nej hrá asi šesť mesiacov. Všeobecne môžete povedať veľa o vlastnostiach gitary po jej dokončení. Kvalita zvuku bude závisieť vo veľkej miere od zručnosti výrobcu, od výberu optimálnych materiálov a ich zostavenia do takého tvaru, ktorý čo najviac vyťaží z ich vlastností.

Zvuk gitary je známy na celej zemi a hrájú na nej tak amatéri ako aj profesionáli. Jedným z tých, ktorí prispeli k jej rastúcej popularite, je zosnulý španielsky koncertný gitarista Andrés Segovia, ktorý vyviedol gitaru zo zabudnutia a zmenil ju na klasický koncertný nástroj. Prečo je gitara taká populárna? Možno pre svoj zvuk, či už je to flamenco, klasický alebo moderný štýl, navodzuje rozličné nálady.

-mn-

Prešovský drevený megafón

Je zo smrekového dreva, má 4 metre, 63 hranolov a 7 prstencov. Váži 2,5 tony, pracovalo na ňom 15 chlapov a použili pri tom 10 kilogramov klinec a 90 dosiek. Keď si doň človek sadne, znásobia sa mu zvuky okolitej prírody. Čo to je?

Ak bol vašim prvým typom drevený megafón v obci Zlatá Baňa (Prešovský okres), hádali ste správne. Megafón zo smrekového dreva je od 1. septembra oficiálne sprístupnený všetkým milovníkom prírody, a to vďaka štyrom mladíkom z občianskeho združenia Hlas lesa, ktorí chcú prilákať čo najviac ľudí do prírody a tak podporiť turizmus vo svojom malebnom regióne.

Objekt koncentruje a znásobuje prichádzajúce zvukové vlny z okolia do jedného bodu. Ak sa človek posadí do megafónu, výraznejšie počuje zvuky z prírody. Môže tak dôslednejšie načúvať, čo mu les hovorí a nechať svoje telo aj dušu odpočinúť. Počas otváracieho ceremoniálu v ňom vystúpil aj Pavol Koval z skupiny Akustika, čo autorom projektu ukázalo ďalšie využitie tohto deväťhranného ihlanu - organizovanie akustických koncertov, hlavne pre menšie komornejšie publikum. Megafón by mohol slúžiť aj na prenocovanie alebo ako úkryt pred nepriaznivým počasím.

Hlavnou myšlienkou chalananov zo združenia Hlas lesa bolo ukázať mladším aj starším generáciám, že v prírode sa dokážu odreagovať minimálne tak dobre ako pri televízore či počítačovom monitore. Inšpiráciu našli v Estónsku, ktoré dovtedy bolo jedinou krajinou v Európe s touto drevenou atrakciou. Na Slovensku už len museli nájsť niekoho s dostatočnými skúsenosťami na postavenie megafónu v prírode.

Tvorcovia priznávajú, že šli do veľkého rizika, nevedeli, či to bude fungovať, či to vôbec bude pre verejnosť atraktívne. V budúcom roku chcú začať osádzať lavičky v okolí, ale priznávajú, že ak by bol po megafónoch na Slovensku dopyt, pokračovaniu sa nebárania.

Občianske združenie Hlas lesa má zatiaľ štyroch členov, ale v blízkej budúcnosti chcú priberať ďalších. Dôležitým kritériom je záujem vytvárať ďalšie atrakcie v súlade s prírodou po celom Slovensku. Sú otvorení aj ľuďom, ktorí do združenia vstúpiť neplánujú a majú len nápady, ktoré by chceli zastrešiť s podporou združenia.

Lokalitu Zlatej Bane si nevybrali náhodou. Je to obec medzi mestami Prešov a Košice, atraktívne turistické centrum s cyklochodníkom. V blízkosti sú opálové bane, vodná nádrž Sigord a Šimonka - najvyšší vrch Slanských vrchov.

Drevený megafón má zatiaľ iba samé dobré ohlasy, takže neváhajte a cez najbližšie voľno sa do Zlatej Bane vyberte. Keď bude krajšie počasie, nezabudnite so sebou zobrať aj bicykle.

Lucia Matejová

Les plný spomienok

Predstavujeme vám najnovšiu zo skupiny kníh z pera najstaršieho lesného pedagoga na Slovensku, lesníka, milovníka prírody a veľmi aktívneho dôchodcu Ľudovíta Šurinu. Tú sám autor priniesol tento mesiac do redakcie časopisu Lesník. Ľudovít Šurina ju predstavil ako spleť spomienok a vyznaní, na ktoré sa nezabúda ... od tých úplne prvých spomienok na kontakt s dnešným svetom, cez detstvo i lesnicke štúdia, priateľov ...

Kto samotného autora nemal možnosť osobne stretnúť, táto kniha mu dáva možnosť spoznať jeho život, dušu a dokonca v obrazovej prílohe, ktorá je neoddeliteľnou súčasťou predstavovanej knihy aj jeho podobizeň. Okrem fotografií, prevažne vyobrazených aktivít z lesnej pedagogiky, ktorá je neoddeliteľnou súčasťou samotnej podstaty autora, je kniha popretkávaná naozaj krásnymi, ba priam realistickými ilustráciami Anny Rakytovej.

Dúfam, že sme aspoň trochu naštrbili vašu zvedavosť a siahnete po jednej z kníh nášho kolegu. Môžem vám prezradiť, že z jeho pera pochádzajú napríklad „Potulky borinami“, „Les plný lásky“, „Aby večne šumeli lesy“...

Dúfam, že spomínané publikácie obohatia nejednu horárovu knihovničku či knižnicu.

-as-

Uveríte?

Dnes si v obchodoch môžete kúpiť naozaj rôzne druhy tovaru, dokonca rôzne nepôvodné, no voľne predajné druhy z ríše živočíchov, ale aj rastlín. Mnohí pestovatelia podľahnú túžbam vlastniť viaceré druhy mäsožravých rastlín. Tie v letnom období znižujú početnosť hmyzích návštevníkov našich domácností, čím samozrejme zabezpečujú aj akúsi psychickú pohodu. Čo však robiť, keď sa pestovanie takého domáceho pomocníka vymkne spod kontroly. Nejednen pestovateľ by sa vám mohol pochváliť tým, ako došiel do konfliktu s „mierne“ vyzerajúcou mäsožravkou. Čo ste však čakali. Už zo samotného názvu vyplýva, že ide o nebezpečné stvorenie a s tým treba počítať. Opatrnosti nikdy nie je dost. A hoci len malou útechou pre pestovateľa pri takomto poranení zo strany domáceho maznáčika je snáď len to, že takéto malé množstvo tráviacich štiav v žiadnom prípade nedokáže ohroziť zdravotný stav človeka.

Zasmejme sa

„Ujo rybár a koľko ste už chytili kaprov?“
„Ešte chytím jedného a budem mať prvého!“

„A na toto si premárnil nedelu?“

Nezrako

„Chvalabohu pán riaditeľ, Herodes už zase žerie!!!“

Nezrako

Nájdí 6 rozdielov

3	6	5	8	4	
5	2				
	8	7			3 1
		3	1		8
9		8	6	3	
	5		9	6	
1	3			2	5
					7 4
		5	2	6	3

RECEPTÁR

Pečená krkovička s domácou paradajkovou omáčkou

Kúsok chleba pokvapkaný výpekom zo šťavnatej krkovičky a k tomu voňavá paradajková omáčka.

Príprava: 15 min **Úprava:** 90 min **Porcie:** 6

Základné suroviny: krkovička: 1 kg bravčová krkovička (bez kosti), 1 ks veľká cibuľa, 2 strúčiky cesnak, podľa chuti rasca, soľ, mleté čierne korenie

Paradajková omáčka: 1 PL olivový olej, 1 ks cibuľa, 1 ks kápie, 4 ks väčšie paradajky, 1 strúčik cesnak, 1 PL citrónová šťava, 1 KL kryštálový cukor, podľa chuti soľ, korenie, sušené oregano

Postup: Krkovičku umyjeme, osušíme a vložíme do pekáča (ideálne s pokrievkou). Mäsko v pekáči dobre nasolíme a okoreníme za všetkých strán. Pridáme prelisovaný cesnak, rascu a vmasírujeme ich do mäsa. Cibuľu nakrájame na hrubé kolieska, ktoré vložíme pod marinované mäso a celé to podlejeme trochu vody. Dusíme v rúre vyhriatej na 180°C asi 90 minút zakryté (pokrievkou či alobalom) a potom ešte ďalších 30 minút dopečieme odokryté. Na omáčku: paradajky na povrchu narežeme do kríža a vložíme ich na dve minúty do vriacej vody. Pod studenou vodou olúpeme šupku a paradajky nesekáme na čo najmenšie kúsky. V rajnici rozpálime olej, pridáme nadrobno nasekanú cibuľku, kapiu a spolu smažíme asi tri minútky. Následne pridáme paradajky, cesnak, soľ, korenie, oregano a trochu vody a na malom plameni dusíme 25 minút, kým sa omáčka nezredukuje na polovicu. Odstavíme z plameňa, ochutnáme a podľa chuti dochutíme čerstvou citrónovou šťavou a cukrom. Upečené mäsko nakrájame na plátky a podávame s nasucho opečeným chlebičkom, výpekom a paradajkovou omáčkou.

Dobrá chuť!

Včely v modrom

Jarné obdobie naozaj opätovne vnáša do prírody život. Mnohé organizmy sa prebúdzajú po dlhšom, či menej dlhšom období kľudu. Začínajú kvitnúť prvé stromy i kvety, a objavuje sa čoraz viac druhov z ríše hmyzu.

Nie, skutočne nejde o žiadne vo photoshope upravené fotografie včiel, ktoré poznáme z nášho regiónu. Predstavíme si druh *Xylocopa caerulea*, ktorej domovskými krajinami sú juhovýchodná Ázia, India a južná Čína.

Čo sa veľkosti týka, tento neagresívny druh, oproti európskej včele medonosnej dorastajúcej do dĺžky iba 17 mm, môže dosiahnuť neuveriteľných 28 mm. Modré sfarbenie dominuje prevažne u samičiek, u ktorých je oblasť hrudníka pokrytá svetlomodrými chlpkami, čo týmto včelám dodáva nápadnú modré sfarbenie. Drobné a jemnejšie chlčky sa nachádzajú u tohto druhu aj po stranách bruška. Samce sú zväčša nenápadne hnedo, prípadne hnedo-zeleno sfarbené.

Na rozdiel od včiel medonosných, ktoré vytvárajú spoločenstvá plné desiatok tisíc pracovníkov a jedinej kráľovnej, žijú „tesárske“ včely samotárskym, prípadne polosamotárskym spôsobom života. Vytvárajú si v kmeňoch stromov otvory zakončené dutinou. Niekedy sa stáva, že sa dve „modré včely“ podelia o vletový otvor. Z neho si následne každá buduje svoju vlastnú komôrku, v ktorej odchová svoje potomstvo. To sa počas vývinu živí hmotou nazývanou „včelí chlieb“, ktorý samice vytvoria zmiešaním na naše podmienky extrémne hustého medu (konzistencia pripomína arašidové maslo) s peľom a vzniknutú zmes položia na dno dutinky. Na takto pripravené zásoby potravy nakladie samička vajíčka. Potom všetko zapečatí, aby ich vajíčka boli v bezpečí.

-as-

Erby s nádychom lesa

Erb obce Cerniná
(okres Svidník)

Erb obce Jelšovec
(okres Lučenec)

Erb obce Krušovce
(okres Topoľčianky)

Erb obce Nesluša
(okres Kysucké Nové Mesto)

Erb obce Spišský Hrušov
(okres Spišská Nová Ves)

Erb obce Stebník
(okres Bardejov)

Erb obce Široké
(okres Prešov)

Marec 2020

Životné jubileá

50 rokov

Peter Oravec, vedúci LO, LS Turzovka – OZ Čadca
Pavol Kríž, vedúci LO, LS Sabinov – OZ Prešov
Bc. Martin Ďurík, technik, LS Zámutov – OZ Vranov nad Topľou

60 rokov

Anton Cintula, vedúci LO, LS Šaštín – OZ Šaštín
Roman Stacha, vedúci LO, LS Lozorno – OZ Šaštín
Jana Mikulová, mzdová účtovníčka – OZ Námestovo
Ing. Ján Kamenský, vedúci LS, LS Polana – OZ Kriváň
Štefan Gazda, vedúci LO, LS Tornaľa – OZ Revúca

Pracovné jubileá

20 rokov

Ing. Peter Ružička, referent pre plán, štatistiku a controlling – OZ Rimavská Sobota
Katarína Čizmárová, referent vnútornej správy, sekretárka – OZ Rožňava
Martin Girašek, vedúci LO, LS Kokošovce – OZ Prešov

25 rokov

Juraj Kelecsényi, technik, LS Pukanec – OZ Levice
Ing. Ján Košč, technik, LS Kokošovce – OZ Prešov
Zdenka Čupková, manažér verejných obstarávaní – GR Banská Bystrica

Starobný dôchodok

Ing. Ján Bošanský, referent správy a manažmentu majetku – OZ Topoľčianky
Jozef Petrus, manipulants, ES Topoľčany – OZ Prievidza
Ing. Ivan Trendafilov, referent technickej prípravy výroby – OZ Slovenská Lupča

Predčasný starobný dôchodok

Jozef Krchňavý, vedúci LO, LS Tríbeč – OZ Topoľčianky
Ing. Pavol Šmeringai, vedúci ŠS, ŠS Oravská Priehrada – OZ Semenoles Liptovský Hrádok

Mgr. Jana Lásková

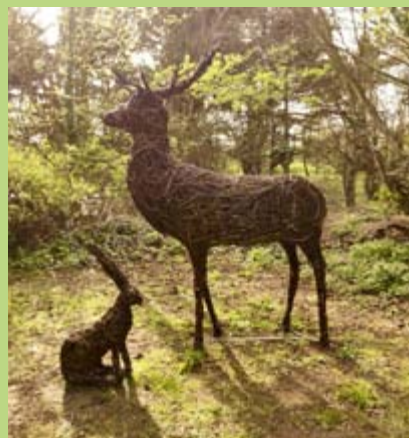
Poprepletané životy

Existuje veľa sôch, ktoré vám učaria. Tie od Emmy Stothard priam vyzývajú, aby ste ich pohladili. V skutočnosti jej kone, psy i ďalšie stvorenia umiestnené v prirodzenom prostredí pôsobia tak živo, že by nebolo veľkým prekvapením, keby ich milovníci umenia skúšali nakŕmiť cukrom alebo z nich chceli hádzaním palice urobiť aportérov.

Jej interpretácie obsahujú všetky detaily ako sú fúzy, perie, rohy i parohy. Kombináciou vrbového prútia a ocele dosahuje priam identické kópie, ktoré ako sama tvrdí, sú inšpirované láskou k prírode, ktorej korene siahajú do obdobia jej detstva. To strávila vo východnej časti Yorkshire v dedine Welwick.

„Keď je človek zručný a má fantáziu, od detstva ho láka vydať sa na cestu umenia. Ako malá som vedela, že chcem ísť na umeleckú školu, hoci som nikdy ani len nespívala o tom, že ma raz umenie bude živiť. Nespívala som o kariére umelca, tá si ma našla sama 😊“, s úsmevom prezrádza Emma a pokračuje takmer bez prestávky v objasňovaní začiatkov svojej kariéry: „Hľadanie správneho materiálu mnohým umelcom zaberá neskutočne veľa času, asi aj preto ma na práci s vrbovou oslovilo to, že si materiál, s ktorým potrebujem pracovať, môžem vypestovať sama. Všetko čo potrebujem, mám po ruke, čo eliminuje nechcené časové prestoje pri mojej tvorbe a to pokladám za neskutočne výhodné. Tvorím práve vtedy, keď príde inšpirácia.

Vrba, ktorú pri mojich sochách používam je dlhá jeden až dva metre rôznej hrúbky a pred samotnou tvorbou je nevyhnutné ju na pár týždňov namočiť do vody, aby bola

pružná. Až potom je vhodná na prepletanie oceľovým rámom, ktorý si sama pozvára. Práve takto zhotovená konštrukcia mi napomáha pri vernom stvárnení základných tvarov zvierata.“

Verné kópie získava tým, že vrbové prúty pretkáva tak na husto, ako jej to len priestor vytvorený konštrukciou umožňuje. Vrstvením tenších prútov dokáže vytvárať obraz svalovej hmoty zvierata a mnohokrát stvárniť aj samotný pohyb. Len nedávno začala pri tvorbe detailnejších častí ako sú napr. uši a kopytá používať aj drôt.

Ako Emma prezrádza, práca na sochách je fyzicky namáhavá, no pre ňu pôsobí hlavne relaxačne a priznáva, že niet lepšieho miesta na svete ako priestor v jej dielni, kde si predstavuje ďalšie miesta, ktoré by mohli byť oživené a skrášlené jej sochami.

-as-

